Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Pogánypénzes pohár Zilahról
(Fénykép Bálint István János: Örök Szilágy c. művéből.)

„Ha nem hittem volna, hogy még éltemben
Jóvoltát az Úrnak meglátandom,
Az élőknek földén, hát immár régen,
Odalött volna minden én dolgom.
Várjad azért bizonnyal az Urat,
Légy víg és bátorságos szívedben,
Mert téged megtart az nagy Úr Isten,
Csak őtőle várjad ótalmadat."

Részlet a XXVII. zsoltárból (Szenczi Molnár Albert: PSALTERIUM UNGARICUM)

XVII. évfolyam 1-2. szám *Stockholm, 2009. május*

PlusGirot

INBETALNING/GIRERING B

Kod 1

Meddelande till betalningsmottagaren

☐ KYRKOAVGIFT ..... Kr

☐ BIDRAG ..... Kr

☐ TÅNGAGÄRDE ..... Kr

Till PlusGirokonto

60 20 47 - 3

Betalningsmottagare

UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET I SVERIGE

Avsändare (namn och postadress)

Svenska kronor öre

Från PlusGiro/personkonto (vid girering)

Bl 2021.02 (mar 05) 45021 06.06 341 151 20061002 139099_51
Edita Tandsbyn 137731

H # # 6020473#06#

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08–550 160 66 Mobil: 070–602 29 68
E-mail: parokia@keve.se

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Fax: 031–795 25 04
Mobil: 070–562 31 08

SEBESTYÉN GÁBOR *főgondnok STH felügy.*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–18 41 72

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mobil: 0730–25 40 14

LÁSZLÓ BÉLA *ET-tag, Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031–54 27 19 Mobil: 076–204 10 80

TIGLEZÁN JÓZSEF *központi pénztáros*
182 30 DANDERYD (STH) Mörbylund 13, 1 tr
Tel/Fax: 08–655 89 58

SPÁDA ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK
(a gyülekezetek ábécé-sorrendjében)

DEÁK GYÖRGY *Borås-i felügyelő*
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033–23 03 07

FEKETE JENŐ *Eskilstunai felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–12 00 39 Mobil: 070–920 33 72

SÁRKÁNY SÁNDOR *Halmstadi felügyelő*
312 40 GENEVAD Lillgatan 2
Mobil: 070–972 46 78

ifj. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
253 62 HELSINGBORG Miklagårdsgatan 48
Tel: 042–24 30 08 Mobil: 073–158 78 81

GAAL ANDRÁS *Jönköpingi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157–129 04

ETÉDI LAJOS *Ljungbyi mb. felügyelő*
341 38 LJUNGBY Hångersvägen 33
Tel: 0372–844 86

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmői felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–26 76 38

REHÓ ISTVÁN *Västerås-i felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42 Mobil: 076–233 66 17

TÅNGAGÄRDE Gyülekezeti Otthon
Tel: 033–27 50 22

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a **0046**-ot kell hívni, majd a városok körzetszámai előtti nullát (0) elhagyva a város körzetszámát és a telefonszámot kell hívni.

ŐRSÉGVÁLTÁS

Alapszabályunk V. fejezetében a 27.§. kimondja: „A SMAPEK minden tisztségviselőjének mandátuma négy évre szól. Egy mandátum még egyszer újítható meg, tehát egy fizikai személy összesen két mandátum-időszakon át tölthet be azonos tisztséget. Bármely más tisztséget azonban előtte is, utána is betölthet." A 17.§. pedig kimondja: „Rendkívüli helyzetben, például egyes tisztségviselők betegeskedése, hosszabb külföldi tartózkodása, lemondása vagy halála esetén egyházközségi szinten a Presbitérium, országos szinten az Egyháztanács megbízást adhat bármely alkalmasnak talált tagnak az illető tisztség betöltésére a legközelebbi tisztújításig."

Két évvel ezelőtt Jordáky Béla főfelügyelőnk már jelezte az országos küldöttközgyűlésen, hogy második mandátuma is hamarosan lejár, s felkérte a küldötteket, jelöljenek más valakit helyébe. Az Egyháztanács határozott kérésére tisztségét további egy évig vállalta, ám annak leteltével – éppen a püspöki látogatás idején – újabb egy esztendővel megtoldotta korábbi vállalását. Az idei küldöttgyűlésen, míg egyházi közösségünk törékeny helyzetét taglaltuk, mintha újból megfeledkeztünk volna arról, hogy az idő közben eltelt, ezért sokakat váratlanul ért Jordáky Béla immár határozott kérése, hogy május közepéig rendezzük a tisztújítás kérdését. Ezzel egy időben Pap Iván főpénztárosunk is jelezte, hogy immár 78-dik életévébe lépett, s főként egészségi állapotára figyelve hasonlóképpen kéri, gondoskodjunk utódlásáról.

Az Egyháztanács Elnöksége az országos pénztáros tisztségének betöltésére Tiglezán József stockholmi pénztárosunkat kérte fel, aki a felkérést elvállalta. Az Alapszabály 29.§. értelmében „a SMAPEK cégjegyzője a főfelügyelő, helyettese a főgondnok..." Ennek alapján az Elnökség a főfelügyelő helyettesét, Dr. Sebestyén Gábor főgondnokot kérte fel, hogy a következő tisztújításig hivatalból vegye át az egyházi közösség világi vezetőjének tisztségét. Dr. Sebestyén Gábor a felkérést elvállalta. Az Alapszabály 30.§. értelmében az Egyházi Közösség egészét harmadik személy, állami hatóságok vagy más egyházak felé az Egyházi Közösség világi és lelkészi elnöke, azaz a főfelügyelő és a lelkész rendszerint együtt képviselik, megegyezés szerint külön-külön is képviselhetik.

(Folytatása a 23. oldalon.)

Egyháztanácsunk, egész gyülekezeti közösségünk nevében hálás szívvel köszönjük Jordáky Béla főfelügyelőnknek és Pap Iván főpénztárosunknak, hogy hosszú éveken át hűséggel viselt tisztségükben egyházi közösségünk javát szolgálták!

ÚJRA MEGKONDULNAK A HARANGOK

Történelme egyik legfelemelőbb pillanatára készül a magyar reformátusság. Május 22-én egyszerre kondul meg a Kárpát-medence összes református templomának harangja, amikor újra egységesülnek a történelmi határok megváltoztatásával 1920-ban szétszakított Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék és az anyaország reformátusai. – Amit Trianon szétszakított, azt most református szinten sikerül nekünk helyrehozni. Kimondjuk, hogy a Kárpát-medencében egyetlen egységes Magyar Református Egyház van. Mi megtaláltuk a módját annak, amivel gyógyíthatjuk a mások által rajtunk ütött sebet – nyilatkozta Pap Géza, az erdélyi egyházkerület püspöke. Május 22-én Debrecenben az Alkotmányozó Zsinat elfogadja az egységes Magyar Református Egyház alkotmányát. Az alábbiakban erről az eseményről írunk, és a másutt megjelent írásokból, tájékoztató anyagokból adunk közre egy csokrot olvasóink számára.

Egy archív híradó így tudósít Trianonról: „A békeszerződés aláírását nemzeti gyász kísérte. Az országban megkondultak a harangok, leállt a közlekedés. Az üzleteket, iskolákat bezárták és az újságok fekete gyászkeretben adtak hírt az eseményről."

„Tíz óra után egy-két perccel jött a végzetes hír, és akkor megkondultak a harangok, előbb Pesten, majd ahogy villámgyorsan szétfutott a hír, egymásután mindenfelé az országban. A magyarok két óra hosszat tartó harangozással temették múltjukat és jövőjüket."

Padányi Viktor történész, nyelvész és író, aki akkor 14 éves negyedikes gimnazista volt, így emlékezik a békediktátum aláírásának napjára: „És akkor megkondultak a harangok. Kovách Demjén tanár úr odament a térképtartóhoz, kivette a térképet, amelynek felső sarkában akkor még ez a név állt: 'A Magyar Szent Korona Országainak Politikai Térképe', és felakasztotta a térképállványra ... aztán megállt előtte és nézte ... és a kívülről behallatszó harangzúgás által méginkább kimélyített csendben inkább magának, mint nekünk, ennyit mondott: 'Consummatum est'(Elvégeztetett). A Golgotha utolsó szavai után ... leborultunk a padokra és elkezdtünk sírni. Odakint kongtak a harangok. Nagymagyarország keresztre feszítésének napja volt, 1920. június 4-e. Péntek..."

2009. május 22-én újra megkondulnak a harangok. Immár nem a keresztre feszítés nagypéntekén konganak, igaz, nem is a feltámadás napján, de konganak, a hálaadás napján, szerte a Kárpát-medencében. Azt hirdetik, hogy ellenségeink minden gonosz szándéka és évtizedek óta megnyilvánuló, megsemmisítésünkre irányuló tettei és praktikái ellenére, Magyarország, a magyar nép, a magyar nemzet megmaradt, sőt, él, s a jövőben is élni akar. Félholtra verték, és megcsonkították, úgy, hogy más belehalt volna. De nem halt bele. Hálát ad Istennek megmaradásáért, s azért, hogy újból együtt lehet.

A világszerte szétszórtságban élő magyar reformátusság számára a május 22-i debreceni Alkotmányozó Zsinat a hálaadás ünnepe lesz. Bölcskei Gusztáv tiszántúli püspök, a zsinat elnöke arról szólt, hogy a magyar reformátusok családja a szétszakítottság évtizedeit hagyja maga mögött, és kinyilvánítja, hogy egy családnak tudja magát. „A 2004. december ötödikei népszavazás után elhatároztuk: ha már ez a gyalázat bekövetkezett, legalább a magyar református egyház egyesüljön. 2005-ben kimondtuk, hogy aki a magyar református egyházhoz tartozónak vallja magát, éljen bárhol a világban, és legyen magyar vagy más anyanyelvű, az tagja közösségünknek. Aztán arra gondoltunk: mi lenne, ha közös alkotmányunk lenne, amelyet minden egyház beillesztene saját jogrendjébe? Úgy, ahogyan az EU-tagállamok is átveszik az Európai Unió jogrendjét. Krisztus a jövő, együtt követjük Őt! – ez a jelmondata és egyben fő üzenete is május huszonkettedikének. „ A püspök hozzátette: „Egyházunk és a magyar nemzet jövője Krisztus nélkül nem képzelhető el. Együtt követjük őt a kényszerű szétszakítottság után."

2004. december 5-e keserű élményéről beszélt Csűry István, a Királyhágómelléki Egyházkerület helyettes püspöke is, aki azt a kérdést tette fel: „Mi az, amit mi nem tettünk meg? Mi az, amit rosszul tettünk? Az emberek szélsőségesen értékelték ezt a napot. Isten most mégis azt

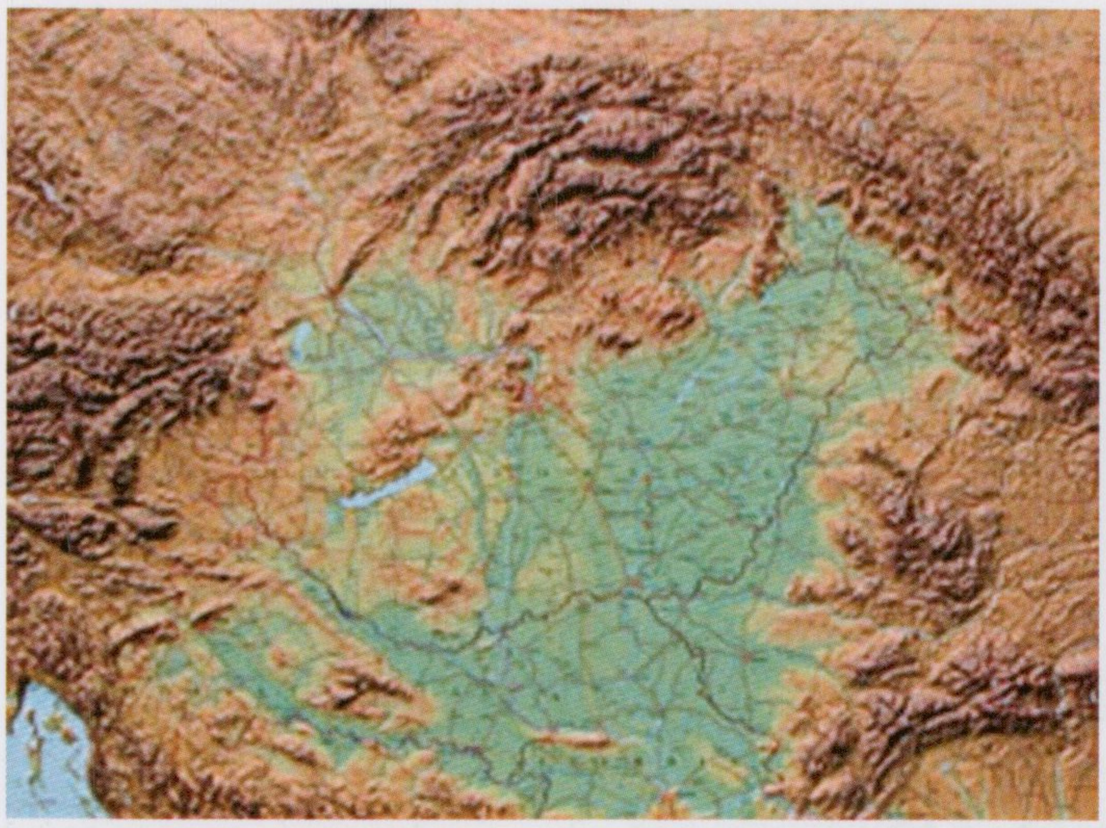

A szétszabdaltatás ellenére mindig összetartozó Kárpát-medence

akarja, hogy eggyé legyünk. Május 22. gyógyír december ötödikére, ami akkor éket vert közénk." Csűry István elmondta, hogy amikor a történelem viharai szétszakították az országot, Királyhágómellék magára maradt. Elválasztotta őket a kegyetlen határ. Ez a helyzet mindig várta a megoldást. „Nem voltunk sohasem engedékeny emberek. Keményen küzdöttünk akár a román kormánnyal, akár mással, de mindig azt éreztük, hogy jó lenne egy kicsivel több segítséget kapni. Az egységesülés ezért is nagyon fontos számunkra. Hiszem, hogy értéktovábbvivő egység lesz a miénk, és mindenki, aki ebben kételkedett, meglátja majd, hogy nincs más lehetőség, mint az egység!"

Zán Fábián Sándor kárpátaljai püspök szerint az Alkotmányozó Zsinat végre egy olyan esemény, amely nem a környező népektől és nagyhatalmaktól függ. „Saját szívünk, vágyaink, álmaink valósulhatnak meg. Sok-sok csalódás után vagyunk, de most az egységesülés tőlünk függ. Az elsődleges egység a hitben való egység, és ez felülírja a fájdalmas múltat. A jelenlétünkkel, imáinkkal, szolgálatunkkal szeretnénk jelen lenni és megmutatni, hogy túléltük az átkos időket, és ma is van életkedvünk." A püspök arról is szólt, hogy Beregszász, Ugocsa, Bereg és Ung megye korábban Debrecenhez tartozott egyházkerületileg. „Kárpátalja haza szeretne jönni!" - tette hozzá. „Mi a jövőért jövünk. Krisztus a jövőnk, és ebben az együtt követésben készek vagyunk társak lenni."

A hálaadás napjára a Kárpát-medencei magyar reformátusok tízezerszámra jelezték érkezésüket. A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház kivételével valamennyi egyházrész már előzetesen ratifikálta az új, egységes alkotmányt. Bölcskei Gusztáv a jelenlegi politikai helyzetben bölcs és józan döntésnek nevezte a Szlovákiában élő reformátusok határozatát. A püspök arról beszélt, hogy sajátos helyzetben vannak a felvidéki reformátusok, hiszen egyházszervezetükben két szlovák ajkú egyházmegye is van. „Számítottunk erre a döntésre, és nem tekintjük tragédiának. Nem akarjuk testvéreinket olyan helyzetbe hozni, hogy kívülállóként okosabbak legyünk, mint ők. Ha egy családtagnak valamilyen oknál fogva nyomorúsága van, még több figyelmet érdemel a többiek részéről. Mi így fogadjuk el őket, és várjuk, hogy jöjjenek el Debrecenbe szlovákok és magyarok egyaránt, és legyenek velünk együtt részesei az ünnepnek!"

Egy-egy marék föld, egyesítő menet, harangzúgás és szabadtéri úrvacsorás istentisztelet. Tízezreket várnak Debrecenbe, ahol a belvárosban egységesítő menet szimbolizálja majd az összetartozást. Ezen a napon a magyarországi egyházkerületek gyülekezetei magukhoz ölelik a határon túliakat. Egy-egy harangláb mellett várakoznak a trianoni döntéssel elszakított gyülekezetek, majd ahogyan vonulnak, az anyaországiak sorra csatlakoznak a határon túli területek magyar reformátusaihoz. Így alakul egységessé a menet, szimbolikusan Beregszásztól Kolozsvárig. A hitükben eddig is egységes reformátusok egy másik szimbólum, a marék föld jelképével is megerősítik összetartozásukat. Minden résztvevő hoz magával egy marék földet, amit a Kárpát-medence kicsinyített domborzati mására helyezhet el Debrecen belvárosában. A hálaadás ünnepét az úrvacsorai közösség teszi teljessé.

A főtéren a református egyház Kárpát-medencei szolgálatát - a missziót, az oktatást, a szeretetszolgálatot, a sajtót - és a részegyházakat bemutató pavilonokat állítanak föl. A nap folyamán több színpadon kulturális és családi programok várják majd a résztvevőket. A program délelőtt fél tíztől kezdődik, amikor az Alkotmányozó Zsinat tagjai bevonulnak a Nagytemplomba. A téren a kilenc egyházkerület vezetői, majd pedig a gyülekezeti résztvevők az otthonról hozott egy-egy maréknyi földjüket helyezik el egy Kárpát-medencét ábrázoló installációra, amely felett égbe nyúlóan a református közösség életfája „lebeg". Délután kettőtől egyesítő menet indul a belváros körül, amit négy órától az egységes Magyar Református Egyház helyreállításának a kihirdetése követ. Ebben az időpontban egyszerre kondulnak meg és szólnak tíz percen át a Kárpát-medence valamennyi református templomának harangjai. Ezután szabadtéri úrvacsorás istentisztelet következik, amit este hattól tízig kulturális programok követnek, majd gyertyafényes közös éneklés zárja a napot. Az eseményt követő vasárnapon minden református istentiszteleten felolvasásra kerül az Alkotmányozó Zsinat üzenete, és eléneklik a 90. zsoltárt

TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTÉS

A magyar reformátusság a reformáció korától kezdődően gyakran több ország területén és több állam szervezeti keretei között élt, egyházjogi közösségben a reformációhoz csatlakozott nemzetiségekkel. A XVI. században a történelmi Magyarország három részre szakadását követően a nyugati országrész az ausztriai Habsburg birodalom uralma alá került. A keleti részen az Erdélyi Fejedelemség teremtett független államot. A kettő között a török uralom alatt élő hódoltság alakult ki, változó határokkal. A török kiűzését követően Erdély megőrizte önállóságát. A kiegyezést (1867) követően 14 év előkészítő munkával, 1881-ben Debrecenben létrejött a Magyar Református Egyház teljes szervezeti egysége.

A trianoni békediktátumig a Kárpát-medence reformátussága egy államszervezet területén élt, de a nyugati illetve keleti kivándorlások következtében már létrejött a „Tengerentúli Egyházmegye" az Amerikai Egyesült Államok területén, illetve az „Óromániai Egyházmegye" a Román Királyság területén.

Az első világháborút követően a megcsonkított Magyarországon kívül Ausztria, Csehszlovákia, a Román Királyság és a Szerb-Horvát-Szlavón Királyság területén éltek magyar reformátusok. A második világháború előestéjén ill. folyamán történtek átmeneti visszacsatolások: az első bécsi döntéssel Felvidék többségében magyar lakosságú déli része tért vissza (1938); Kárpátalját Magyarország 1939-ben szerezte vissza. A második bécsi döntéssel visszatért Észak-Erdély is (1940); a délvidéki Bácska visszaszerzése 1941-ben történt. A második világháborút lezáró párizsi békekötés viszont a korábban idegeneknek juttatott és most Magyarországhoz visszakerült vagy visszaszerzett területeket újból idegen uralom alá juttatta.

A helyzet 1989/90-ig változatlan maradt. A változásokat követően a Kárpát-medencei reformátusság Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában, Szerbiában, Horvátországban és Szlovéniában él. Nyugat-Európában, valamint az Amerikai Egyesült Államok és Kanada területén részben önálló, részben az adott ország református vagy közös protestáns egyházi szervezeteibe tagoltan élnek magyar reformátusok. További több tucatnyi országban vagy önálló gyülekezetben, vagy szorosabb-lazább egyházi szervezetben élnek a magyar református hívek.

A XXI. század elejének további történelmi változásai következtében a Kárpát-medence magyar reformátussága – Kárpátalja, Szerbia és Horvátország kivételével – egy államszövetség, az Európai Unió területén él. Az egykor erőszakkal szétszakított Magyar Református Egyház szervezeti egysége fokozatosan ismét helyreállítható. Az egység helyreállítás annál inkább megvalósítható, mivel a magyar reformátusság Isten igéje, óegyházi hitvallások, a Heidelbergi káté, a II. Helvét hitvallás alapján folyamatosan megőrizte hitbeli és teológiai egységét. Őrizte istentiszteleti rendjének közös alapelveit, a sákramentumok – a keresztség és úrvacsora – kiszolgáltatásában egységét soha fel nem adta. A református keresztyén nevelés, a pásztori szolgálat, a misszió, a keresztyén szolgáló szeretet, a paritáson alapuló zsinat-presbiteri kormányzat és az egyházfegyelem gyakorlásának alapelvei az egységet és az összetartozást soha nem vonták kétségbe, mint ahogy a nem magyar anyanyelvű reformátusokkal való egységet sem.

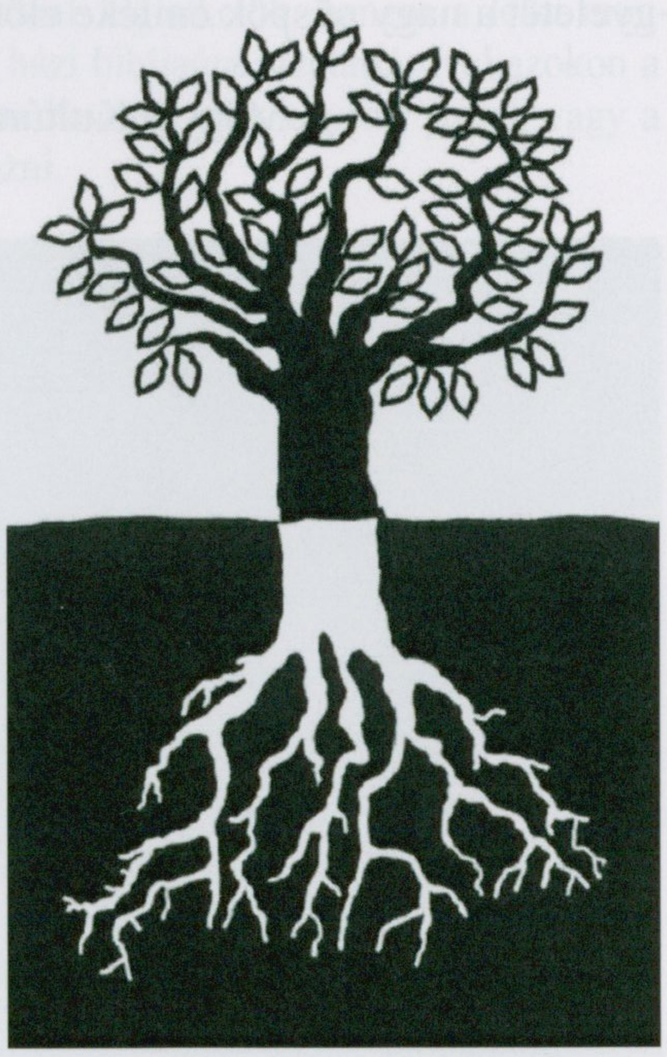

Az egységesült egyház jelképe

KÁLVIN-ÉV

Egymástól függetlenül jött létre a XVI. században a két nagy hitújító mozgalom. Luther Márton volt az első, aki megalapította a lutheránus vallást, mégis az 1509-ben született Kálvin János tanai terjedtek el jobban Európában s Magyarországon is. Kálvin születésének 500-dik évfordulóján a Kárpát-medence magyar református egyházai 2009-et Kálvin-évvé nyilvánították. Az emlékévre a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvet jelentetett meg Kálvin időszerűsége címmel, s a Kollégiumi Könyvtárban kiállítás nyílt a kálvinizmus emlékeiből. Többek között Kálvin Confessiójának első példányát tekintheti meg az érdeklődő. Ennek az a nevezetessége, hogy II. József ezekkel a szavakkal tekintette meg: „Szeretném látni azt a könyvet, amely olyan erős kisugárzású, hogy megtartotta a várost az idegen eszmékkel szemben."

DEBRECEN, A KÁLVINISTA RÓMA

Amikor 1526-ban, a mohácsi vész után három részre szakadt az ország, a tragédia által felvetett kérdések - Miért történt ez? Mi történt velünk? Hogyan lehet ebből megszabadulni? - megválaszolására a kálvinizmus tanai voltak a legalkalmasabbak. A kálvinizmus a nyugat-európai fejlett polgárság életérzését és gondolkodását, puritán erkölcsiségét fejezte ki, s ez tetszett a debreceni polgároknak. Debrecen a három részre szakadt ország leggazdagabb városa volt, melynek polgárai, mint Kálvin is, szerényen, de nem aszkéta módon éltek. Debrecen hamarosan a magyarországi kálvinizmus Rómája lett, ahol 1550-ben már formálisan is működött a református egyház, melynek Kálmáncsehi Sánta Márton előbb papja, később püspöke lett. Halála után, 1558-tól Méliusz Juhász Péter követte az egyházkerület élén, akit Szegedi Kis István győzött meg a helvét irányzat helyességéről, s akit püspöksége idején Péter pápának nevezett a korabeli közvélemény.

Nagyon fontos volt a kálvini tanok terjedése szempontjából Erdély, s annak tanult fejedelmei. A tordai országgyűlés korát jóval megelőzően, 1568-ban kimondta, hogy a négy bevett felekezet szabadon gyakorolhatja vallását. Ez akkoriban Európában is irányt mutató tolerancia volt, hiszen ott ebben az időben még könnyen máglyára vagy kardélre kerülhettek, akik nem az egyetlen uralkodó vallási irányzatot követték.

Most, amikor 2009. május 22-én Kárpát-medence szerte megszólalnak újból a harangok, hálaadással hajtsunk főt a múltnak, s felemelt fővel bizakodón nézzünk a jövőbe! (mvp)

Szoboravatás Kolozsváron

Történelmi esemény színhelye volt a kincses város, Kolozsvár, pontosabban annak 660 éves Szent Mihály-temploma, annak is a templomkertje, a templom előtti tere. Fényes ünnepnap zajlott itt, nemcsak az erdélyi és anyaországi katolikusok, de más felekezetű magyarok számára is fényes nap. Szobrot avatott a magyarság!

Hogy mennyire illő a „történelmi" jelző használata? A jelenlevők közül döbbent rá valaki, hogy Kolozsváron, a Mátyás király szoborcsoport 1902-es felállítása óta nem avattak magyar szobrot! Több mint száz éve!

Érthető volt, hogy a szoboravató ünnepségen, hála a szép időjárásnak is, több mint ezerötszáz hívő magyar töltötte meg a templomot és az előtte elkerített teret, de a gyalogjárdát is.

Az ünnepi hálaadó misét Excellenciás és Főtisztelendő Msgr. Dr. Jakubinyi György érsek celebrálta. Márton Áronra emlékezve hangsúlyozta, hogy a püspök mindig kiállt a társadalmi igazság mellet, akár magyar népéről, akár a katolikus egyházról, akár más nemzetiségű és felekezetű emberekről volt is szó. 1944 májusában a magyar hatóságokhoz intézett levelében tiltakozott a zsidók deportálása ellen. Akkor, a Magyar Királyi Minisztériumhoz, a Kolozs megyei főispáni hivatalhoz és a kolozsvári rendőrkapitánysághoz írott levelében kifejti: „T*egnap értesültem, hogy zsidó-címen összegyűjtött zsidókat és kereszténveket elfogják szállítani. Amit az ilyen szállítmányok kezeléséről és jövő sorsáról mondanak, az ember nem tudja megdöbbenés és mélységes megrendülés nélkül hallani. (...) Kötelességemnek tartom (...),hogy az illetékes hatóságokat az Isten nevében kérjem, hogy az embertelenséget akadályozzák meg!*"

Jakubinyi érsek beszédében azt is kihangsúlyozta, hogy Márton Áron 1946-ban a csíksomlyói búcsún elmondott beszédében nehezményezte, hogy a határmódosítást illetően a nagyhatalmak nem kérték ki az erdélyi magyarság véleményét a béketárgyalások alatt.

A szoboravatás első ünnepélyes pillanataként Kovács Sándor főesperes és Dr. László Attila alpolgármester a jelenlévő ünneplő tömeg tapsa kíséretében leleplezte az impozáns szobrot. Ezt követően Jakubinyi György érsek megáldotta az alkotást. Boér Ferenc színművész szavalata után Florentin Crihalmeanu görögkatolikus püspök mondott meleghangú beszédet, melyben a „szeretet és a fény forrásának" nevezte a szobrot.

Szilágyi Mátyás, Magyarország kolozsvári főkonzulja beszédében kifejtette, hogy a nemzeti önbecsülés erősödését szolgálhatja ez a szobor, amelyet a huszadik század egyik leghűségesebb és legnagyobb magyarjának állíttatott az utókor. A nagykövet köszönetét fejezte ki a Magyar Köztársaság nevében mindazoknak, akik a szobor felállításához és az ünnepséghez hozzájárultak.

László Attila alpolgármester kijelentette: „Van mire büszkék legyünk! Népünknek szüksége van mindarra, amit Márton Áron megálmodott és követett. Most már Mátyás király és Márton Áron együtt vigyázzák igazunkat, becsületünket és lelkünket!"

„Ma gazdagabb lett Kolozsvár! Olyan főpásztornak állítottunk most emléket, aki kiállt mind a magyarok, mind a románok és a zsidók jogaiért. Épp ezért ez a szobor a hit, a szeretet és az emberség jelképe mindenki számára!" - mondta Kovács Sándor főesperes, majd köszönetet mondott a szovátai Bocskay Vince szobrászművésznek, a szobor alkotójának, és Czirják Árpád pápai prelátusnak, a szoborállító egyházközség lelki vezetőjének.

A szoboravatási ünnepség Baricz Lajos marosszentgyörgyi plébános szavalata után koszorúzással fejeződött be. Koszorút helyezett el a szobornál a Kolozs-Dobokai Római Katolikus Főesperesi Kerület, a Magyar Köztársaság Főkonzulátusa, a Piarista Rendtartomány, az Öregdiákok egyesülete, az egyetemi lelkészség, a Báthory István Elméleti Líceum, a Szent István Lovagrend, a Kolozsvár-Szamosújvári Görög-Katolikus Püspökség, a Kolozsvári Izraelita Hitközség, és a Szovátai Közművelődési Egyesület.

Az ünneplő közönség a szoboravató végeztével még sokáig helyén maradt, hogy ünnepi hangulatban, lélekben és magyarságtudatában megerősödve leróhassa kegyeletét a nagy püspök emléke előtt.

Tatár Zoltán
A Magyar Kultúra Lovagja (Kolozsvár)

Márton Áron püspök szobra Kolozsváron (Bocskai Vince alkotása)

Továbbképzés?

Hetedik alkalommal rendezte meg a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége a Presbiteri konferenciát, más szóval: a presbiteri továbbképzőt. A továbbképzés viszont azt feltételezi, hogy valakinek – esetünkben a presbiternek – kell legyen egy alapképzése, amire aztán ráépülhet a továbbképzés. Presbiteri alapképzés viszont szervezett formában nem csak a nyugat-európai magyar gyülekezetek keretében nincs, de odahaza is ritkaságszámba megy.

A presbiterképzés gondolata nem mai keletű. Tekintélyes egyházi vezetők már a II. világháború előtt felvetették azt, hogy a presbitereknek képzésre volna szükségük feladatuk ellátása érdekében. Ez azonban csak terv maradt. Magyarországon 1992-ben a Presbiteri Szövetség megalakulásával került ez ismét előtérbe. A szövetség egyik legfontosabb feladata éppen a presbiterképzés. A gyülekezetvezetéshez ugyanis alapos ismeretek kellenek. Ehhez viszont elengedhetetlenül fontos a biblia-, hitvallás- és egyházismeret, a gyülekezetépítéssel kapcsolatos ismeretek. Presbitereink többsége olyan korban nőtt fel, amikor nem volt rendszeres hitoktatás, és a vasárnapi istentisztelet, bibliaóra nem adhatott rendszerezett ismeretet. Másrészt viszont bizonyos témákról nem is esett szó.

Több lelkipásztor már felismerte, hogy a presbiterek munkájához ismeretekre van szükség. A gyülekezetvezetés ugyanis nemcsak a lelkipásztor feladata, hanem a presbitériumé is, amelynek a lelkésszel együtt képeznie kell magát. Ebből a szempontból viszont rosszul áll a szénánk. Sokszor olyanok is vannak a presbitériumokban, akik az alapvető biblia- és hitvallásimerettel sem rendelkeznek. Ezért az alapoknál kell kezdeni: konfirmációi ismeretekkel kiegészítve a presbiterek munkájához szükséges ismeretekkel.

Felvetődik a kérdés: Kit tekinthetünk ma ideális presbiternek? Azt, aki a gyülekezet lelki és anyagi munkájában tevékenyen részt vesz – ahogy az egyház törvénye is írja. Aki nemcsak fűvágással, cserépigazítással foglalkozik, hanem a lelki munkában is részt vesz akár házi bibliaóra megtartásával azokon a helyeken, ahová a lelkész havonta csak egyszer jut el, vagy a fiatalok között tud dolgozni.

A presbiteri konferencián résztvevő svédországi küldöttség

Dr. Pósfay György és Dr. Ittzés János püspök (Deák Péter felvétele)

Röviden összefoglalva: a presbiternek az a feladata, hogy a lelkipásztorral együttműködve segítse a gyülekezet épülését annak érdekében, hogy a gyülekezet a maga körzetében betölthesse azt a missziói feladatot, amivel bennünket az Úristen megbízott. Pontosabb válasz azért nem igen adható, mert ahány presbiter, annyiféle feladatra lehet alkalmazni. A Presbiteri Füzetek I. kötetében negyven féle feladat van leírva, melyeket a presbiterek a lelkipásztorral és a felügyelővel, gondnokkal egyetértésben vállalhatnak. A feladatok elvállalása és elvégzése viszont sokban függ az adott presbiter hitbéli alapállásától és egyéni képességeitől is. Helytelen olyasmit kérni és elvárni valakitől, amire nem képes. Odahaza például helyenként előírják, hogy a presbiternek látogatnia kell a gyülekezet tagjait. Erre viszont nem minden presbiter képes.

Nem tudjuk, valós kívánság-e, vagy csak álom, hogy gyülekezeteinkben mindenütt szakképzett presbiterek legyenek? Erre nagyon nehéz válaszolni. Mert jó volna, ha először - mintegy példaképpen - az országos tisztséget betöltő tisztségviselők adnának számot ismereteikről, majd a helyi gyülekezetek felügyelői, gondnokai, végül pedig minden presbiter. Ez azonban nem tehető kötelezővé, sőt, bizonyára sokan nem is vállalnának presbiterséget.

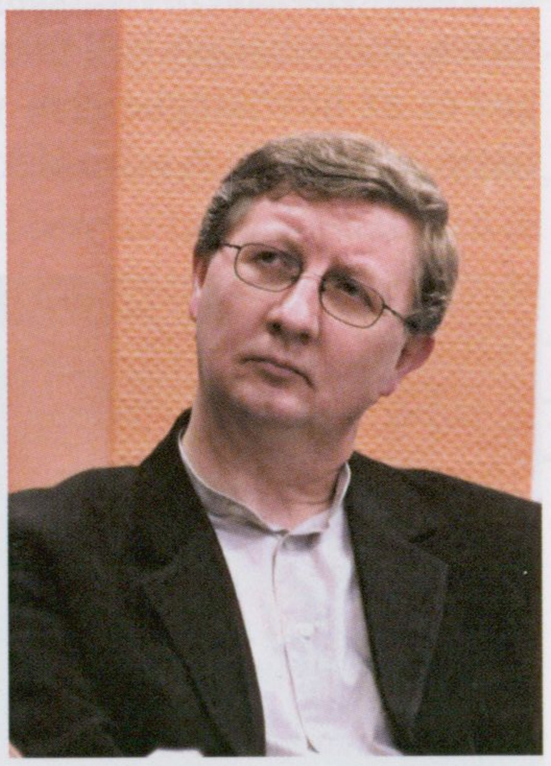

Dr. Fekete Károly

Az idei Presbiteri konferencia témája az istentiszteleti szertartások rendje, a liturgia, annak sokfélesége volt. Dr. Ittzés János, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök-elnöke az evangélikus-, míg Dr. Fekete Károly, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi docense a református liturgia kialakulásáról, ezeknek tájegységenkénti és koronkénti sokféleségéről, a különbözőségekről és azok miértjéről tartottak nagy érdeklődéstől kísért előadást.

Ittzés püspök többek között a 2007-ben megjelent új evangélikus Liturgikus Könyvet ismertette. Elmondta, hogy e könyv megjelenésével és használatba vételével az 1930-as években megindult, majd a második világháború után újabb lendületet vett – de a diktatúrának az egyház életére gyakorolt hatása miatt végül is félbeszakadt – liturgiai megújulási mozgalom célkitűzéseihez tér vissza az evangélikus egyház. A környező országokban élő magyar evangélikus egyházak és az európai testvéregyházak (így a svéd egyház is) már évtizedekkel ezelőtt megtették azokat a lépéseket, amelyekre az otthoniaknak az említett okok miatt eddig nem volt lehetőségük. Egyik alapvető értéke a Litgurgikus Könyvnek, hogy következetesen érvényesíti az „egy istentiszteleti rend többféle változatban" elvet. Bár sokszínű és különféle alkalmakra készült liturgiai rendek találhatók benne, azok mégis egységes teológiai, liturgiai koncepciót tükröznek.

A tárgyilagos kutatások – mondta Ittzés püspök – egyértelműen bizonyítják, hogy a protestáns egyházak istentiszteleti élete a külső hatások következtében az évszázadok folyamán elszakadt a reformátori örökségtől. Az ellenreformáció, majd a felvilágosodás és a racionalizmus felgyorsította ezt a folyamatot. A hosszú évekig tartó előkészítő munkálatok folyamán ezért tudatosan törekedtünk arra, hogy istentiszteleti rendünket megszabadítsuk azoktól az elemektől, melyek nem következnek reformátori – közelebbről a lutheri – teológiai örökségünkből. Itt ezek közül csak egyet említünk: azt, hogy az úrvacsora szervesen beépült a vasárnapi istentiszteleti rendbe.

Dr. Fekete Károly docens a református liturgia kialakulásának történelmi hátterét ismertetve előbb azokról a közös reformátori alapelvekről beszélt, amelyek a szertartásrend alakulásának mikéntjét befolyásolták. Ezek között kiemelte: 1. A keresztény szabadság tételét szem előtt tartva, különbséget kell tenni az üdvösségbe vágó lényeges és az üdvösségbe nem vágó, járulékos dolgok (adiaforon) Között. 2. A mise áldozat-karakterével szemben az

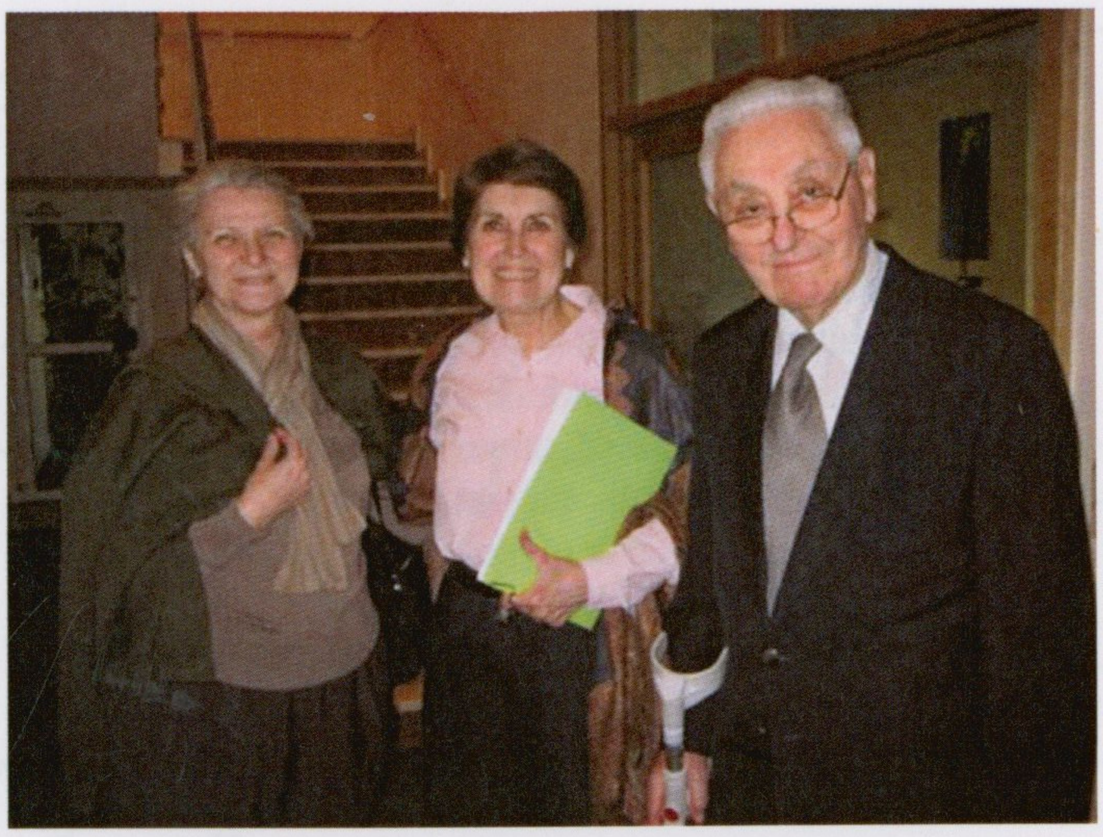

Évtizedek után újra együtt: Pitlik Pálházi Katalin, Pósfay Emese és Dr. Pósfay György. (Ifj. Vaszi Árpád felvétele)

istentisztelet igehirdetés-karakterének kell érvényesülnie. 3. Az igehirdetés-karakter érvényesülése csak a nemzeti nyelven folyó istentisztelet keretében érheti el célját. 4. Így szólalhat meg az igehirdetésre a népnyelvű válasz a közös imádságban és a gyülekezet közös éneklésében. Az exkluzív gregorián leegyszerűsödik, majd idővel eltűnik a protestáns liturgiából. 5. Solus Christus – Krisztus az egyetlen közbenjáró, nem Mária, nem a szentek és nem a pápa vezette klérus.

Fekete Károly szerint a hazai református egyházban 1927 óta egységes az istentiszteleti rend, mely híven tükrözi a kiegyezés, a millennium és az első világháború korának egyházi-teológiai irányzatait. A 18. század óta mindmáig sokan panaszkodnak az istentiszteletek sivársága miatt. A falut szétdúlta az első világháború, a vallásos szokásrend és lelkület azóta pusztul. A városi szemlélet elegyes, az ébredési hullámot eltaposták. Az istentiszteleti élet a jövőben szektás irányba sodródhat vagy megújulhat a keresztény örökség jegyében. A témára még visszatérünk. (MVP)

Az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia ötvenedik, jubileumi találkozója Holzhausenben (Fotó: Deák Péter, Svájc)

Molnár-Veress Pál

Nálunk miért nincs? Náluk miért van?

Miért van náluk kereszt, és a torony csúcsán miért van nálunk kakas? Miért van az egyik templomban oltár, a másikban ikonosztázion? Miért tájolták régen kelet felé a szentélyt, s miért volt a reformátusoknál az orgona másfél száz évvel ezelőtt még a Sátán hangszere? Ha Isten mindenütt jelenvaló, miért építettek az emberek Istennek házat? Miért van az, hogy a liturgia oly sok miértet halmoz elénk, s miért van az, hogy mondunk valamit, de nem tudjuk, hogy miért? Most induló sorozatunkban a liturgia miértjeire kívánunk rövid válaszokat adni, s ezen túl megkísérreljük vázlatosan bemutatni a liturgikus tér fejlődését a legkorábbi időktől napjainkig.

A szemlélődő ember egy templomban először is építészeti műalkotást lát, s ha van egy bizonyos fokú művészettörténeti érdeklődése, netán tudása is, építészeti elemei vagy díszítményei alapján könnyedén besorolja azt valamely történelmi korba, valamely stílusirányzatba. Ugyancsak külső jegyek alapján általában az is megállapítható, hogy a szóban forgó kultikus épület mely vallásnak, a keresztény egyházon belül pedig mely felekezetnek a temploma. Az emberek többsége azt is tudni véli, hogy a katolikus templom tornyán kereszt van, az unitáriuson gömb, a református on gömb, buzogány vagy kakas, az evangélikuson pedig lehet kereszt is, gömb is, buzogány is, meg kakas is.

Elég viszont csak a keresztnél maradva annyit kérdeznünk: jó, jó, kereszt, de milyen kereszt?! – s máris elbizonytalanodunk, hiszen olyan sokféle kereszt van. A kereszténységet jóval megelőző korokban, már Ptah egyiptomi isten kezében is ott látjuk a (füles)keresztet, a buddhizmusban pedig a Megvilágosodott (Buddha) jelképe a szvasztika, mely egy későbbi gyászkorban (horog)keresztként vált gyűlöltté. A kereszténységben a kereszt Krisztus kínszenvedésének szimbóluma, de az egymást metsző szárak hossza, alakja és helyzete szerint igen sok változata lehet ennek is.

Ha kívülről már jól „kiszemléltük" magunkat, s belépünk egy keresztény templomba, annak belső tere és szerkezete, berendezése és bútorzata, díszítőelemei és önálló művészeti alkotásai, ezeknek anyaga, kivitelezése és elhelyezése számos újabb kérdésre késztet. A templomnak ugyanis van egy belső, úgynevezett liturgikus tere, amelynek elemeit, ezek funkcióit, lényegét csak magából a kereszténységből lehet megérteni. Ehhez viszont ismernünk kell a kereszténység mint vallás, és a keresztény egyház mint intézmény lényegét. Ez utóbbiról elmondhatjuk:

Marosvásárhely (Rohboch, 1860) Jobbra a római katolikus plébánia-templom, a háttérben a református Vártemplom.

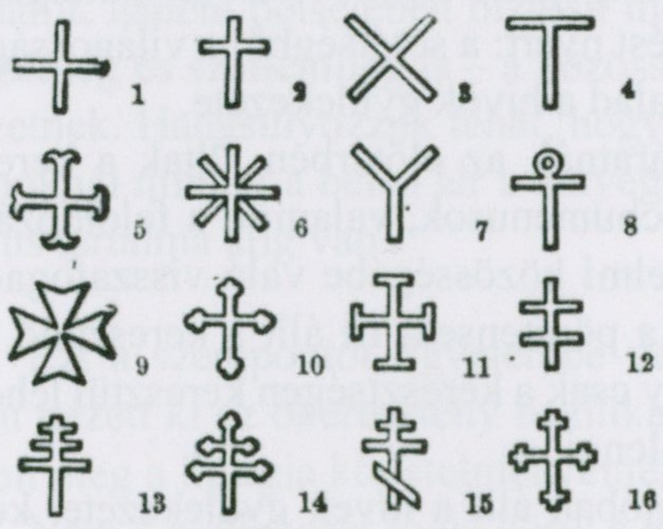

A legismertebb kereszt-típusok
1. görög ~, 2. latin ~, 3. András ~, 4. Szt. Antal ~ v. tau ~ v. lator ~, 5. horgony alakú ~, 6. Konstantin ~ (görög betűs Krisztus-monogram: labarum), 7. villás ~, 8. füles v. egyiptomi ~, 9. máltai v. johannita ~, 10. lóhere ~, 11. mankós ~, 12. kettős v. érseki ~ (a franciáknál lotharingiai ~), 13. pápai ~ v. hármas ~, 14. jeruzsálemi ~, 15. orosz ortodox (görög-keleti) ~, 16. keresztszárú kereszt. (Művészettörténeti ABC, Terra,Bp. 1961)

– A keresztény egyház Jézus Krisztus által a Földön alapított intézmény, melynek fő célja üdvösségre vezetni az őbenne hívőket.

– Ebben az intézményben az állandóan megszólaltatott Igén és kiosztásra kerülő szentségeken keresztül van jelen az Egyház Ura, s a lelkipásztori hivatal szolgálata által munkálkodik a hitbeli közösség (gyülekezet) megteremtése és fenntartása érdekében.

– A gyülekezet életének középpontja az istentisztelet, melynek során a közösség imában, az Ige hallgatásában és a szent vacsorában lép közösségre Krisztussal.

– Az istentisztelet formáját, rendjét szabályozza a liturgia, mely igei alapon áll, s az Igét próbálja materiálisan, érzékien megszólaltatni. A liturgia gyakorlása tehát közösségi jellegű: emberek közösségében valósul meg.

– A keresztény egyház úgy alakítja ki templomát, hogy abban minden (a szerkezet, berendezés stb.) a liturgia által szabályozott istentisztelet tartásának sajátos szükségleteit szolgálja.

Már az ókeresztény időktől kezdve a templom kettős funkcióval bír: egyrészt az Isten háza, másrészt a gyülekezet háza. Ezt a sajátos kettősséget építészetileg két alkotó elem jeleníti meg: a szentély és a templomhajó.

Az istentisztelet menetére vonatkozó leírást az Újtestamentum nem ad. Csupán a 3. századtól ismerjük a keresztény liturgiát, melynek menete a következő volt:

– gyülekezeti ének; imádság, két ótestamentumi és két újtestamentumi rész felolvasása, közöttük ének;

– igehirdetés, melyet üdvözlés és kezdő ige előzött meg. Ezt követte a katechumenok, vagyis a még tanuló egyháztagok elbocsátása.

– segítségül hívás (litánia), esedezés (kürie eleiszon) utána békecsók, majd az adományok összegyűjtése.

– az úrvacsora előkészítése hosszabb imádsággal. Ezután a lelkész az úrvacsorai elemeket megszentelte és oktató beszédet mondott annak jelentőségéről. Közösen mondott Miatyánk, az úrvacsora kiszolgáltatása, hálaadó imádság. Végül jött az áldás és az elbocsátás.

Az első keresztények először magánházakban gyűltek össze. A házak akkortájt nem csak Rómában, de a birodalom legtávolabb eső tartományaiban is szinte hasonló stílusban épültek. Ezek elmaradhatatlan része volt a nyitott mennyezetű, egyébként zárt belső udvar, az átrium. Amikor később néhány magánház egyházi tulajdonba került, a házat immár az egyház rendezte be liturgiájának megfelelően, s ettől kezdve mondhatjuk, hogy a kereszténység megteremtette első templomait, az ún. házi-bazilikákat, a dominicumokat. Ezekben külön helyet biztosítottak az egyházi személyeknek és a gyülekezetnek, külön a férfiaknak és a nőknek.

Római ház átriuma Pompeiben

A keresztények üldözése miatt viszont veszélyes volt házaknál gyülekezni. Így más istentiszteleti helyeket kerestek. Szerencsés véletlen volt, hogy a római jog szent helyként tisztelte a sírokat s azok tartozékait, a temetkezési helyeket. Megengedte azt is, hogy ún. temetői védjogot vásárolhassanak. Így sok esetben az első keresztények temetkezési egyletbe tömörültek, s megvásárolva a védjogot, zavartalanul folytathatták istentiszteleteiket a temetők építményeiben, leggyakrabban a földalatti katakombákban. Ezek régi pogány, majd ókeresztény temetkezési helyek, bonyolult folyosó rendszerek voltak. Később, bizonyos mártírok sírjai körül kiszélesítik a folyosókat termekké. A mártír sírja fölé félköríves bemélyítést, boltívet vágtak. Ez az arcosolium. A sírt felül fedőlappal látták el. Ez lett az oltár. Domborműves, faragott szarkofágok is voltak az arcosolium alatt. Talán innen ered sok keresztény oltárasztal szarkofág vagy koporsó formája. A férfiak és nők külön voltak elhelyezve, – folyosó választotta el őket. A mártír fülkéjében állt a papi- vagy püspöki szék, körülötte voltak más egyházi személyek, presbiterek helyei. Tehát a fülke töltötte be a szentély, az apszis szerepét, míg a folyosók a templomhajónak feleltek meg.

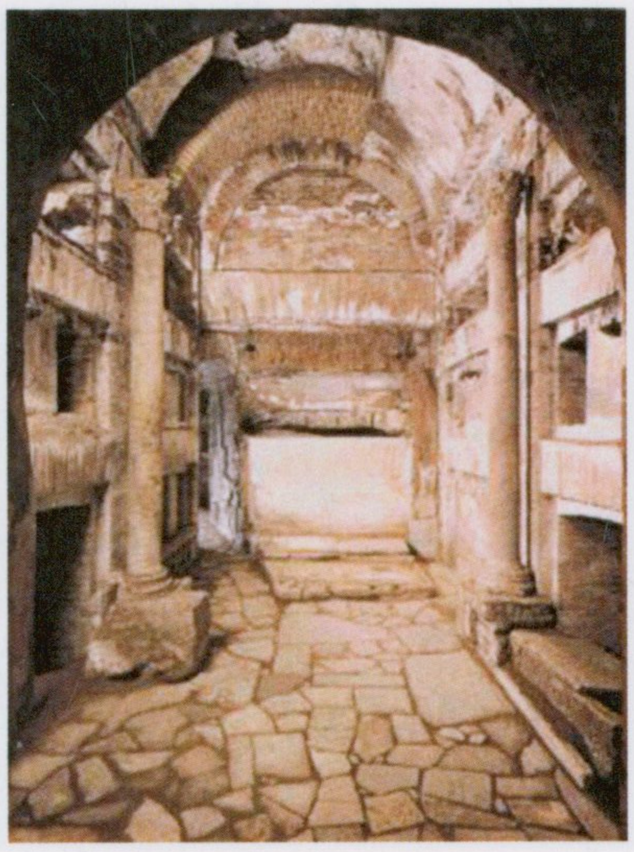

Katakomba

Úrasztalként használt szarkofág egy katakombából

313-ban Nagy Konstantinus római császár és uralkodótársa, Licinius császár közösen kibocsátott türelmi rendelete, az ún. Milánói ediktum, a birodalom egész területén megengedte, hogy vallását mindenki szabadon gyakorolhassa. Ettől fogva a keresztények nyilvánosan is építhettek maguknak templomokat.

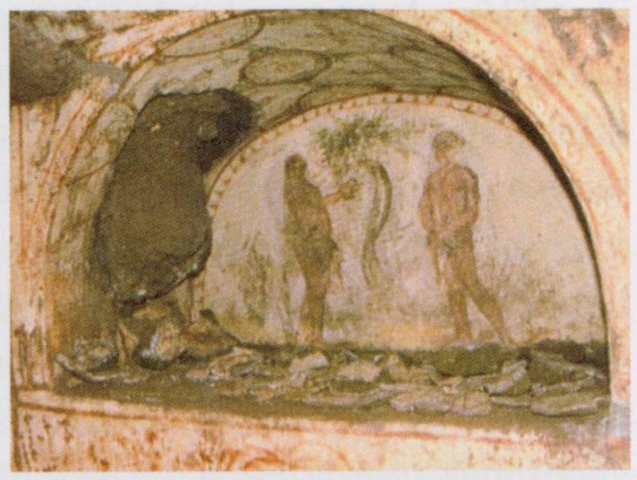

Arcosolium a Callixtus katakombában

Legalkalmasabbnak a rómaiaknál törvénykezési és kereskedelmi csarnoknak használt hosszúkás, négyszög alaprajzú épület, a belső oszlopsoros bazilika bizonyult. Az ennek mintájára megépített templomok esetében fontos volt, hogy ezek szentélyükkel, apszisukkal kelet felé nézzenek, bejáratuk nyugatra legyen. Már ez önmagában liturgikus értelmezést nyert: a sötétségből a világosság (a felkelő Nap) felé halad a hívők gyülekezete.

A nyugati bejáratnál, az előtérben álltak a keresztséget kérők, a katechumenusok, valamint a feloldozásra és az egyház kegyelmi közösségébe való visszafogadásra váró bűnbánók, a pönitensek. Itt állt a keresztelő medence, jelezve, hogy csak a keresztségen keresztül lehet a gyülekezet tagjává lenni.

A hosszanti hajóban állt a hívek gyülekezete, kelet felé tekintve. Az apszisformában végződő szentélyben állt az úrasztala, ezt papok vették körül. Mögötte ült a püspök, mint a mennyei király képviselője és szolgája. A liturgikus értelem tehát helybeni, térbeni elhelyezkedést is nyert, a keresztény életrendet a keresztény templombelső is jelképezte, allegorizálta.

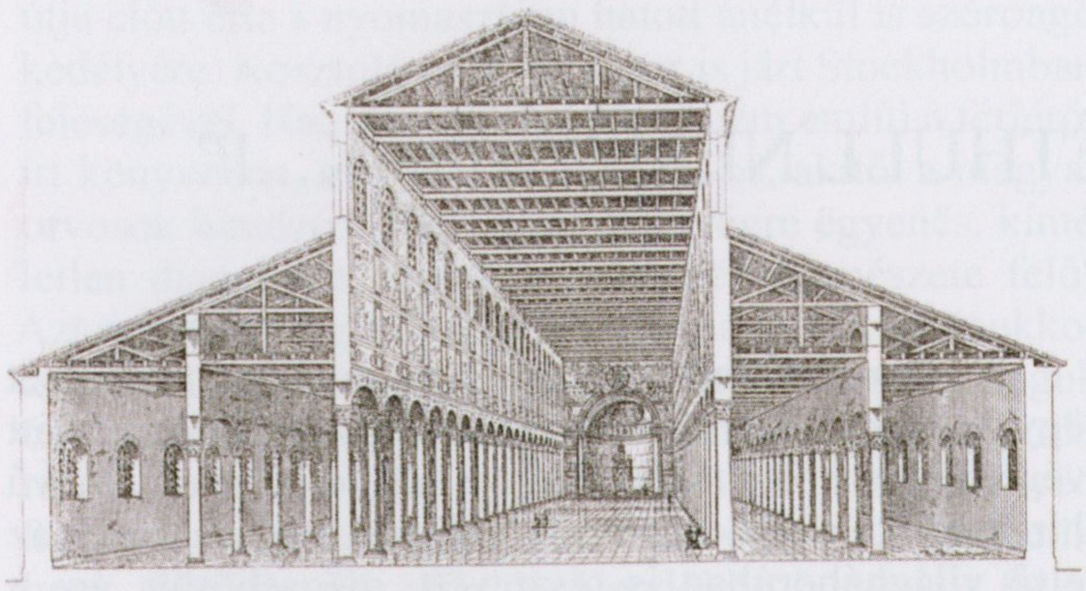

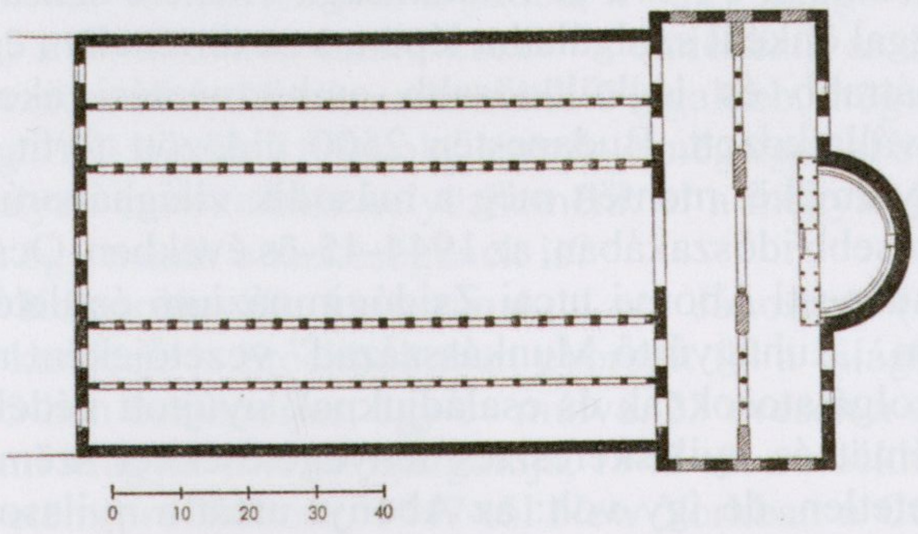

Római bazilika metszete és alaprajza

A keresztény kultusz fő jellemzője a korábbi vallások kultuszával való megkülönböztetésben az, hogy közösségi kultusz. Istentisztelete nem az istenkép vagy istenszobor ápolása és áldozatokkal való kielégítése, hanem egy új közösség megvalósulására való törekvés. Ez az Ige hallgatásában és az úrvacsora misztériumában lesz nyilvánvaló. Az első keresztények idején az úrvacsora ún. szent lakomában, szeretetlakomában öltött testet, s ilyen alkalmakkor a hívők nemcsak Istenükkel kerültek közösségbe, hanem egymással is.

A keresztény templom tehát nem az istenség földi lakhelye, hanem annak a gyülekezetnek a háza, amelyet az Isten a világból elhívott. Ennek az elhívottságnak, kiválasztatásnak a kifejezésére legalkalmasabb egy, a világtól elhatárolt belső tér. Nem kifelé, külsejével fejez ki valamit, hanem belsejében biztosít megfelelő teret – építészetileg és szellemileg is – a közösségre törekvő gyülekezetnek. Hangsúlyozzuk tehát, hogy a keresztény templomoknál mindig a belső tér a lényeges, a külsőnek liturgikus tartalma alig van.

Ezt a szempontot figyelembe véve, lássuk hát, miként nézett ki az ókeresztény bazilika belső tere, hogyan felelt meg a liturgia követelményeinek.

Nem a gyülekezet fogja körül a templomot, hanem a templom falai ölelik körül a gyülekezetet. Ebből a tényből következik az, hogy e falaknak igen nagy jelentősége van liturgikus szempontból, egyrészt azért, mert a gyülekezetet elhatárolják a világtól, másrészt pedig egy olyan világot próbálnak ábrázolni, mint amilyenre a keresztény ember törekszik. A falak által határolt tér az ókeresztények világképének, világszemléletének is kifejezője. Egy ideális tér, mely annak a világtérnek a képét adja, amelyet a gyülekezet remél. A keresztény gyülekezet hite által bizonyos fokig benne is él már ebben a remélt világtérben, tehát templomtere nemcsak szimbolikus, ábrázoló jelleggel bír, hanem valóságos élettér is.

A templomba lépő hívő érzi, hogy „más világba" lépett, a „földi menny" világába. Az első egyházi atyák, így Eusebius is a templomot Isten városának mondják, mások a megígért új Jeruzsálem megvalósulásának tekintik. Ezek a megállapítások közelítenek talán a legjobban a keresztény templom lényegéhez. Ezt a hitet és vágyat tükrözi az a tény, hogy a legtöbb ókeresztény bazilika apszismozaikja a mennyei Jeruzsálemet ábrázolja. Mások a fő célhoz, az Úrhoz való jutást ábrázolják. Nemcsak az apszisok mozaikjain jelentkezik ez a téma, hanem a kőkoporsók, szarkofágok oldalainak díszítésében, a domborműveken is, melyeknek nagy része ábrázolja a 12 kaput, amikről János Jelenések könyve beszél. A kapuk alatt Jézus áll a 12 apostollal. A mennyei város fogalma tehát megvalósulni látszik a bazilikában, annak ábráiban is.

(Folytatjuk)

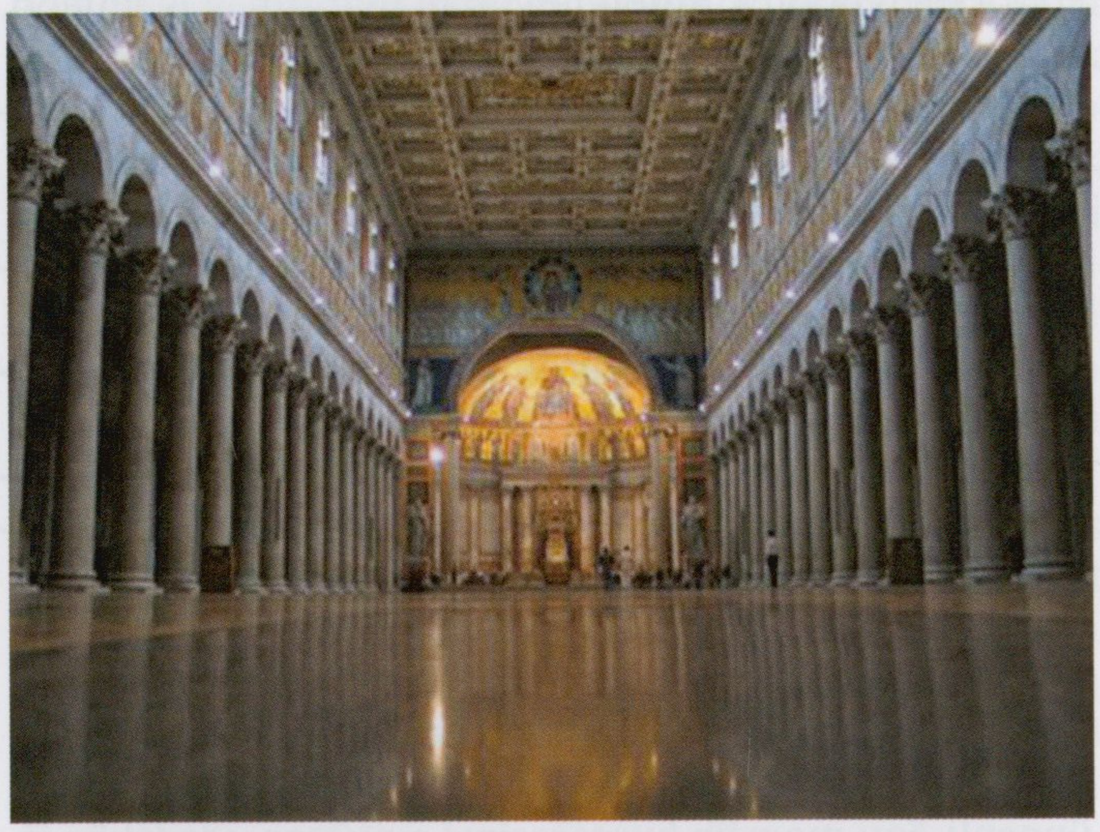

Róma: San Paolo fuori le mura (Szent Pál bazilika), épült 386-440 között

Róma. Santa Sabina bazilika (422-432) a Juno Regina ókori szentély építőelemei voltak, s eredeti helyükön állnak.

Szente Imre

„MINT OLDOTT KÉVE, SZÉTHULL NEMZETÜNK...!”

Nono! Në kongassuk Tompa Mihály gyászharangját! Talán nëm is létëzik, sohasëm is létëzëtt „nemzetünk”, s akkor nincs is, ami széthulljon. Lám, némëly modërn tudós szërint a nemzetfogalom merő kitaláció, ëgymást még csak nëm is, vagy alig ismerő szëmélyëk ëgyüvé tartozásának illúziója. Ráadásul ott Kelet-Közép-Ëurópában nëm is őshonos: újkori nyugati import nálunk a nemzet eszméje, s máris idejétmúlt, ahogy a „Mindëntudás Ëgyetëmének” előadója mëgfogalmazta: „korunk a nemzet halálának kora”. Eszërint mennél „haladóbb” ëgy ország, annál buzgóbban sietteti a „nemzet-elhalálozás” folyamatát.

A média közvetítëtte hírëkből azt vonhatja lë a külvilág, Nyugat-Ëurópa, főleg pedig ultranacionalista szomszédaink, hogy anyaországunk szívvel-lélëkkel dolgozik e haladó program mëgvalósításán. Húsz röpke évvel azután, hogy „rászakadt a szabadság”, sikerült eljutnia mind gazdaságilag, mind erkölcsileg arra a mélypontra, amelynél talán már nincs is lëjjebb. Világviszonylatban is imponáló teljesítmény: sohasëm lëtt volna elérhető az egész magyar társadalom összefogása, jobban mondva széthúzása nélkül. Mert hisz mindíg is ebben az ëgyben: a széthúzásban tudtunk úgy istenigazában ëgyüttműködni – ez a kép alakulhatott ki rólunk a világ tudatában is. Nëm férünk össze ëgymással, s ezt magunk is hajlandók vagyunk elismerni történelmi tapasztalatból. Főleg a szabadsággal nëm tudunk mit kezdeni. „Elnyomásban mi viselkëdünk bátrabban, mint a nemzetközi átlag, és összetartunk, elnyomás nélkül elbizonytalanodunk, mert nëm vagyunk jóban magunkkal” – írta drótpostán ëgy rëzignált honfitársam.

A Dagens Nyheter minapi száma mintha példával akarna szolgálni bátorságunkra az elnyomatásban, előre ünnepli ëgy magyar huszárcsíny e nyáron esedékës jubilëumát. Az történt ugyanis 1989 augusztusában, hogy a Kádárt lëváltó rëformkommunista magyar vezetés az oroszok engedélyének kikérése nélkül mëgnyitotta Sopronnál a vasfüggönyt, átbocsátva néhány ezër keletnémët turistát Ausztriába. Színës fotók a sírva-kacagva ölelkëző fiatalokról, akikre nëm záporozott géppuskatűz a ma is ott álló, emlékül mëghagyott, ám *akkor* korántsëm néptelen őrtoronyból; intërjú Pozsgay Imrével, akinek jóvoltából e csoda mëgeshetëtt. Nyugat lëlkësen ünnepëlte őt és nemzetét, s ezúttal be is vált közös reményünk, nëm mint ’56-ban: év végére lëdőlt a bërlini fal, mëgdőlt a szovjet uralom. Ki gondolta volna akkor, hogy épp a „szabadság népe”, a magyar süllyed ismét gyarmati sorba, s nëm szabadulhat az „adósok börtönéből” még egész országának kiárusításával sëm? De lássunk még ëgy példát a magyar virtusra, mielőtt jelën balfácánságunkon szégyënkëznénk.

A Duna-tévében láttam ëgy dokumëntumfilmët ëgy horthysta katonatisztnek a nyilas rémuralom alatt végrehajtott hőstëttéről. Ocskay László, a hasonló nevű hírës kuruc brigadéros kései lëszármazottja, aki már az első világháborúban is részt vëtt, mëgsebësült, ám a másodikban 51 éve és rokkantsága ellenére századosi ranggal önként szolgálatba lépëtt, s „a történelëm ëgyik legbátrabb és legkülönösebb embërmentési akciójára” vállalkozott. Budapestën 2500 üldözött férfit, nőt és gyermëkët mentëtt mëg a második világháború legvészësebb időszakában, az 1944-45-ös években. Ocskay a budapesti Abonyi utcai Zsidógimnázium épületében az ún. „Ruhagyűjtő Munkásszázad” vezetőjeként munkaszolgálatosoknak és családjuknak nyújtott védelmet a némët és nyilaskërësztës fenyëgetësëkkel szëmben. Hihetetlen, de így volt: az Abonyi utcát a nyilasoktól Ocskay hallatlan bátorságának s rátermëttségének köszönhetően a fegyverës némët SS védte mëg. A mëgmentëttek között volt többek közt Goda Gábor Kossuth-díjas író, Kadosa Pál zeneszërző, Kabos Ede kardvívó világbajnok, Këllér Dezső és Ráday Imre színművészëk. Ocskay ëgyütt dolgozott Raoul Wallënbërggel (akinek a saját házában nyújtott menedékët) és a lëgëndás Domonkos Miksával is. A film számos tanút szólaltat mëg a világ mindën tájáról: ëgytől-ëgyig hálával emlékëznek mëgjátszott ridegségű, de meleg embërségű jótëvőjükre, aki életét kockáztatva lépëtt közbe, valahányszor randalírozó nyilas pribékëk el akartak ragadni valakit védencei közül. Értëtt a némëtëk nyelvén, nëm csak mert tökéletësen beszélt némëtül, hanëm mert tisztában volt azzal, hogy a biztos vereség előérzetében torkig vannak Hitlërrel és a háborúval, s őket is undorítja a nyilas csőcselék vérszomjas tombolása. Hogy anyagi haszon reménye nëm vezette, mindënki előtt világos volt, nëm várta be sëm a „fëlszabadítókat”, sëm a fëlszabadítottak háláját, nyomtalanul eltűnt az ostrom vége felé. Amërikából jött hír róla később, szëgénységben fejezte be életét 1966-ban. Embërmentő érdëmeit márványtáblára vésték Budapestën. A film készítői és a mëgszólaltatott tanúk nëmigen látszanak büszkélkëdni a hála e kőbevésëtt jelével: ismétëlten „feledésbe mënt” hősről, hőstëttről beszélnek.

Erről jut eszëmbe, hogy most, 2009. áprilisában mi is emléktáblát avattunk Stockholmban annak a volt kórháznak falán, ahol 1936-ban a világhírű agysebész, Olivecrona mëgműtötte Karinthy Frigyest s ezzel két évvel mëghosszabbította a kiváló magyar író, műfajterëmtő humorista és nyelvművész életét. Nëm tudom, még kinek, de nekëm már korábban, s most újfënt eszëmbe jutott Kosztolányi Dezső, ugyancsak az első Nyugat-nemzedék hírëssége, Karinthy barátja s a rákbetegségben sorstársa – az ő halálhíre Karinthyt még stockholmi

útja előtt érte s nyomasztóan hatott anélkül is szorongó kedélyére. Kosztolányi háromszor is járt Stockholmban feleségével. Harmos (Görög) Ilona nëm említi a férjéről írt könyvében, ki volt az a svéd orvos, akitől a magyar orvosok hímëzése-hámozása után végre ëgyenës, kíméletlen diagnózist kaptak a szájsebëk természete felől. Azt azonban mëgtudjuk, hogy harmadik látogatásukkor a fiatal magyar ösztöndíjas, Lotz János volt a társaságuk és tolmácsuk. A nagybeteg költő elmëgy vele a főiskolára „haldokolva a szenvedéstől látni akarja azokat a svéd fiúkat és lányokat, akik az ő nyelvét annyira szeretik, hogy mëg akarják tanulni. Kendőkbe bugyolált fejjel, csontváz-soványan beül a padba, a nagy kongó terëmben, a tíz-tizënkét tanuló közé.” – emlékëzik az írónő. Fölvetëm a kérdést: kutathatnánk-ë legalább, mëgvan-ë még s hol van az a főiskola, létëzik-ë még ëgy fal belőle, amelyën emléktáblát helyëzhetnénk el a magyar irodalom ëgy másik büszkeségének is?

Kosztolányiék kalauzának, Lotz Jánosnak (1913-73) karriërje is Stockholmban gyorsult fël a világhírig: 1935-ben ösztöndíjas, ëgy év múlva, 23 évesen a stockholmi Magyar Intézet igazgatója, 1942-től a stockholmi ëgyetëm profësszora, 1947-től New Yorkban a Columbia ëgyetëm vendégtanára, 1949-ben az összehasonlító nyelvészet profësszora, 1953-tól a nyelvészeti kutatások központjának igazgatója. 1967-től Washingtonban az intërkontinëntális nyelvoktató intézet vezetője, nyelvészeti világkongrësszusok előadója, szërvezője, elnöke. A hazáján kívül mindënütt „volt számára hely”: a Magyar Népköztársaság 1948-ban a „nyugatos” Lotz Jánost fëlmentëtte a stockholmi Magyar Intézet igazgatói tisztségéből, és visszarëndëlte. Lotz nëm tért haza, ezért mëgfosztották magyar állampolgárságától, de ő eztán is „Magyarországot mindig hazájának emlëgette”. Az 1960-as évek közepén a hazai kormányzattól hazautazási engedélyt kapott, mëghívták vendégelőadónak. 1973-ban a Magyar Tudományos Akadémia tisztëletbeli tagjának választotta. „A rëhabilitációja még nëm teljes: Az Új Magyar Irodalmi Lëxikon Lotz Jánost, a számtalan verstani és stilisztikai tanulmány szërzőjét mëg sëm említi” – olvasom az intërnëtën. Emléktábláját azonban mindën évben mëgkoszorúzzák a Tolna mëgyei Bonyhád gimnáziumának diákjai. Ott érett nyolc év alatt férfivá az 1910-ben kivándorolt s 1920-ban hazatért magyarországi német család Amërikában született gyermëke, aki már kisfiúként három nyelvvel a tarsolyában kezdte az elemi iskolát Somogyvámoson, a kétszáz éves múltra visszatekintő Bonyhádi gimnáziumban pedig ëgy életre szóló ösztönzést kapott a magyar nyelv és a nyelvészet kutatására.

Bármily szívesen időznék is még jelës magyarok társaságában, lë këll nyelnëm a békát s szëmbenéznëm a sivár jelënnel.

A gazdasági világkrízis közepëtte is váratlanul érte Ëurópa vezetőit, hogy Magyarország miniszterelnöke bedobta a törülközőt. Hogy hazai viszonyok között már régën hitelét vesztëtte a kormány és a kormányfő, mintha nëm aggasztotta volna őket. Most azonban ëgy csapásra lëértékëlték a kormányt és az országot, amit a nemzetközi sajtó nëm késëtt világgá kürtölni, s mint a Bécsi Napló írja, „a lëértékëlődött országot pár nap alatt elhelyëzte az országok rangsorának alsó régióiban”. „Hitét s hitelét vesztëtt országról” ír ëgy szlovák lap, s a Bécsi Napló elemzője kénytelen elismerni, hogy igaza van. Az azonban nëm valami épületës látvány, ahogy szomszédaink kezüket dörzsölik, s mint manapság vagány körökben szokás, bele-belerúgnak a földön fekvőbe. Nëm lëhetëtt pirulás nélkül hallgatnom a magyar tévé híreit Sólyom László március 15-i vesszőfutásáról. Varga Sándor erről is beszámol a BN-ban. A szërb kormánykörök jelëzték, hogy nëm helyëslik a magyar köztársasági elnök többnapos látogatásának tervét a Vajdaság magyarlakta tájain; az ëgy napra rëdukált látogatásból viszont az ottani sértődött magyarok nëm kértek. Ez a terv tëhát dugába dőlt, újabb tüskét hagyva a kisebbségi magyarság és az anyaország viszonyában. A szërbëk, úgy látszik, siettek elfelejteni a magyar segítségët, ami nëm is olyan régën, a gázválság idején, mëgmentëtte őket a fagyoskodástól. A románok, a szërb példán fölbuzdulva folytatták a gáncsoskodást: visszavonták a korábban mëgadott engedélyt Sólyom László rëpülőgépének fogadására, a gépkocsival érkëzőt pedig mëgalázó procëdúrának vetëtték alá a vámnál. Föltételëzték ugyanis, hogy az elnök helyësëlni fogja beszédeiben a székëlység autonómiatörekvéseit, melyek a román szóvivő szërint „nëm ëgyeztethetők össze Románia alkotmányával”. A sorjázó magyar kormányok mulasztása, hogy nëm is próbálták rávënni az Ëurópai Unió jogászait annak tisztázására és kodifikálására, milyen jogai vannak ëgy ősidők óta helyben lakó több milliós kisebbségnek, s nëm Románia alkotmányában vanë hiba, mikor önkényësen és szűkmarkúan méricskéli, mëgnyirbálja e jogokat.

Lám, hiába igyekëztek mëgnyugtatni jobb- és baloldali kormányaink „népbirtokos” szomszédainkat fölöslegës és mëgalázó „alaptörvényëkkel”, hogy a világért sëm próbálunk változtatni a trianoni határokon. Nëm vált be az a bizakodásunk sëm, hogy az Ëgyesült Ëurópába lépéssel elállnak asszimilációs törekvéseiktől, Ëurópa nëm is tűrné, hogy folytassák.

Immár lëvonhatjuk a tanulságot: Trianon gyakorlatban tovább él, Ëurópa ránk verte bilincseit kilencven éve az első világháború után, mëgerősítëtte a második után, most pedig már ha akarná sëm vëhetné lë rólunk. Nëm engedi a „Kisantant”, mely ma is működik – állapítja mëg Varga Sándor, s mint a svéd iskolában a „nyuszikon” basáskodó „värstingëk”, fojtogatja kiszolgáltatott véreinket, akiket az anyaország képtelen mëgvédeni lëgyëngült állapotában. De még az is kétségës, mëg akarja-ë védeni ëgyáltalán. Emlékëzzünk csak vissza a 2004. december 5-i népszavazás szégyënére. S nëm nézték-ë ma is bizonyos hazai körökben kárörömmel Sólyom László mëgalázását?

Hogy jutottunk idáig a lëromlásban? Az önképzőköri táborok és havi gyűlésëk keretében, továbbá az Új Kéve hasábjain nyomon követtem a rëndszërváltozás óta eltelt két évtized alatt ezt a gyászos folyamatot, nëm

állíthatom tëhát, hogy nëm tudom. A diagnózis világos. Annál kevésbé a tërápia, hogyan juthatnánk ki belőle. Okosabb gazdasági tervezéssel bizonyára, de ez kevés, ha nëm szolgál alapjául társadalmi (nemzeti) összefogás, főképp pedig erkölcsi mëgújulás. De hogyan varázsoljuk elő magunkból e kincsëket, ha eddig a távollétükkel tüntettek? Ha az ország elitjének mëghasonlottsága oly fokú, hogy a „felek" már nëm is beszélnek ëgymással, nëmhogy kompromisszumra volnának hajlandók. Ahol az engedményt mindkét fél vereségnek fogja fël, *mert okot talál rá*, ott a választásokon nëm az dől el, kik dolgoznak majd az ország fëlvirágoztatásán, hanëm az, hogy kiknek jut lëhetőség ëgy négy évig tartó *magnum alduma*s-ra. Nyolc éves országlásuk alatt a szoclib kormányok alaposan lëvizsgáztak. Ha ëgy év múlva az országos fölháborodás a „nemzetieket" juttatja győzelëmre, *mëglássuk,* tanultak-ë valamit korábbi elfuserált lëhetőségeikből, hacsak mëg nëm bénítja kezüket a „nemzethalálon" munkálkodó, ëgyáltalában nëm „tőkeszëgény" hazai és globális erők bojkottja, mint annak idején az Antall-kormányét.

*Ceterum censeo...** Volna ëgy fëladat, amelyre az ádáz szëmbenállók csak úgy próbaképpen összefoghatnának: tanítsák mëg Budapestët, elsősorban a tévében fëllépőket „tátogatni"! A szép magyar kiejtés, pártállástól függetlenül, mindnyájunk szívügye lëhet. Tükör előtt ejtsük az *á*-hangot függőlegës (nëm vízszintës) szájmozgással, në lëgyën belőle *szääjmozgääs*!

*** Ceterum censeo – Egyébként az a véleményem** Plutarchos Cato római szenátornak tulajdonítja ezt a mondást, aki arról híresült el, hogy akármiről szólalt is fel a szenátusban, mindig ezekkel a szavakkal zárta a beszédét: Ceterum censeo Carthaginem esse delendam (Egyébként az a véleményem Karthágót le kell rombolni!) A punok fővárosát Kr. e. 146-ban lerombolták.

Karthágó romjai

A „Játszóház" Sebestyén Indira ötlete volt, ő is valósította meg.

Magyar óvodáscsoport Stockholmban

Az Ungersk Hemspråks Undervisning (UHU) által szervezett játszóház az utóbbi időben egyre népszerűbb a Stockholm vonzáskörzetén belül élő magyar gyermekek körében. Kéthetente szombatonként a Magyar Házban a legkisebbek óvodai foglalkozással, énekléssel, játékkal töltik a délelőttöt, míg a nagyobbak többek között a magyar nyelv érdekességeivel, magyar történelemmel és irodalommal, népzenével, földrajzzal ismerkedhetnek.

A játszóház sikerén felbuzdulva összeállt egy szervezőcsapat, amelynek célja, hogy a Stockholmban és környékén élő családok magyar nyelvű óvoda iránti igényeit felmérje, továbbá a kritikus tömeg összeállása esetén legalább egy csoportot beindítson 2009 őszén. Kérjük, hogy bárki, aki kedvet érez ahhoz, hogy ezen terv megvalósításában, a szervezésben illetve a működtetésben részt vegyen, jelentkezzen Zelei Gabriellánál telefonon: 073 969 2723 vagy drótpostán: gabriellazelei@hotmail.com

Papp Veronika

A svédországi magyar szülőkhöz!

2009 őszétől kétnyelvű bölcsődei-, óvodai- és napközis csoportok (esetleg iskolai osztályok ill. szakkörök, valamint magyar diákotthon) beindítását tervezzük, valahol Stockholm körzetében, amennyiben mutatkozik irántuk elegendő érdeklődés. Célkitűzésünk, hogy a tőlünk kikerülő gyermekek bármely, igényes, svéd vagy magyar testvérintézményben is meg tudják állni a helyüket.

Ezért az lenne a kérésünk: ha van 1–18 éves korú gyermeketek, legyetek szívesek mindenképpen ellátogatni weboldalunkra (http://groups.yahoo.com/group/blanketta), és az ott található útmutató figyelembe vételével ezt felénk jelezni – még akkor is, ha már előre tudjátok, hogy szolgáltatásunkat nem kívánjátok majd igénybe venni!

Segítségeteket előre is köszöni, és bármilyen kérdésetekre szívesen válaszol: Mayer Tamás, az egyelőre még csak háromfős szervezőbizottság elnöke (Mayer_ur@yahoo.se, sürgős esetben: 0737-71 71 17)

„Tündérország ragyogó előcsarnoka”

Tizenöt évvel ezelőtt, az Új Kéve 1994 márciusi számában *Emlékkönyv a „Vén Szilágy”-ról* címmel hírt adtunk egy készülő műről, melynek szerzője, Bálint István János akkor így írt szülőföldjéről, a könyve tárgyául választott tájegységről: „A napjainkra Közép-Kelet-Európát szinte létében fenyegető balkanizálódás sorvasztó munkájának eredményeképpen a végóra felé közeledik Szilágyság még meglévő, és még mindig európai normák szerint élni kívánó magyarsága. A hajdani virágzó városok és falvak – mint Szilágysomlyó, Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király szülővárosa, vagy Zsibó, a Wesselényiek ősi fészke – mára már lepusztult regáti települések képét mutatják: nyüzsgő, mindennapjait utcán konyhaszemét-hegyek között élő, kótyavetyélő-bonyolító, batyus, rosszarcú, zajos tömegekkel. A Trianon óta folyamatos fosztogatás az utolsó stádiumába érkezett. Magyar tárgyi emlékek, templomok és templomkertek pusztulnak feltartóztathatatlanul. Az elmúlt években rabolták ki, majd tették a földdel egyenlővé a zsibói Wesselényi kriptát is, ahol még nyugodni sem hagyták a „sibói bölényt”, az idős Wesselényit, őseivel és 11 gyermekével.” A készülő Emlékkönyv „felmutatja és visszaadja a tájegység magyarságának, amitől (...) megfosztatott: múltját, erősítve ezzel identitástudatát, önbecsülését, hogy erőt nyerjen belőle a túléléshez Ady Endre, Kölcsey, Kazinczy szülőföldjén.”

Másfél évtized múltán ím újból hírt adunk, most már az elkészült műről, melynek példányai áprilisban kerültek ki a nyomdából. Kiadását sajnálatos módon keresztezte ill. akadályozta az időközben ugyanebben a tárgykörben megjelent, hiánypótlónak szánt és sebtiben összeállított *Szilágysági magyarok* c. kötet, melyet a bukaresti Kriterion könyvkiadó jelentetett meg 1999-ben. Ez utóbbi bár felhasználja Petri Mór, Debreczeni László, Csetri Elek, Egyed Ákos, Szentimrei Judit stb. kiváló szerzők anyagainak egy részét, adataiban mégis használhatatlan, hisz forrásjegyzéke és jegyzetanyaga tudományos igény nélkül, mintegy „ömlesztett formában” jelenik meg a kötethez csatoltan, de képanyaga is gyenge minőségű, fekete-fehér fotókból és grafikákból áll. S ha már megjelent, egy ugyanezen témát feldolgozó újabb kötet kiadását egyetlen szponzor vagy kiadó sem látta indokoltnak.

Bálint István János neve szavatolja, hogy keze közül csak maradandó, értékes művek kerülnek ki, mint amilyen a Kincses Kolozsvár (Bp. 1987) vagy a Boldog Várad (Bp. 1992) volt. Svédországi közönségünknek lehetővé tesszük, hogy a szerző ősszel esedékes svédországi látogatása alkalmával előjegyeztessék magukat e nagyvolumenű, ritkaságszámba menő hatalmas mű megrendelőinek sorába.

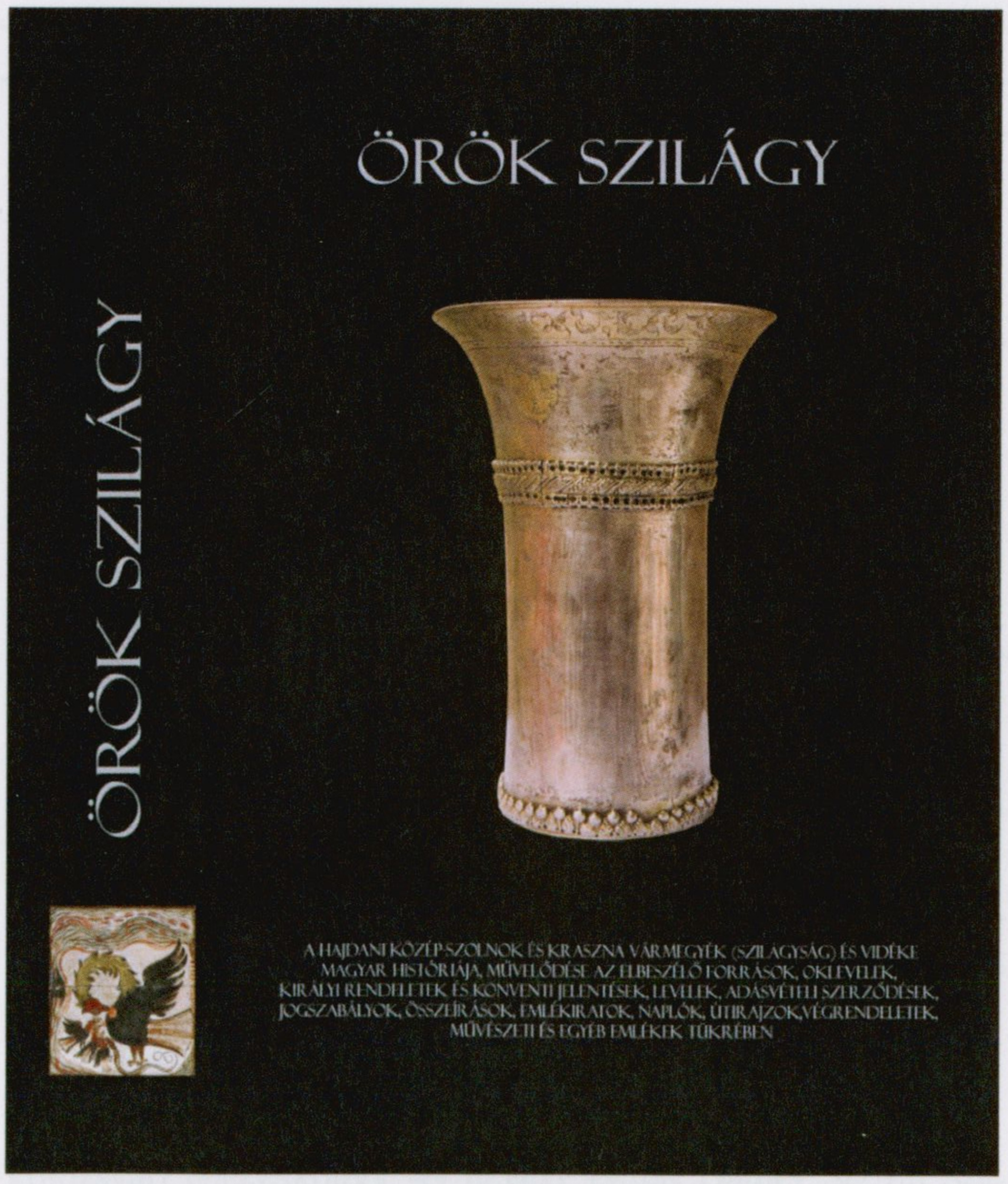

A könyv borítója és gerince

Szilágy megyét 1876-ban alkotta a megyerendező törvény a hajdani Közép-Szolnok és Kraszna vármegyékből, továbbá Zilah városából és a történelmi Doboka megye egy részéből. Terjedelme 3629 négyzetkilométernyi terület volt, s hajdan Szilágy vagy Szilágyság név alatt volt ismert, mint történelmi tájegység. Már a XIII. század derekán feltűnik oklevelekben Scylag vize: aqua Scylag.

Károly Róbert királyunk 1324 nyarán megajándékozza Bogár fia Márton szilágyi ispánt, néhány év múlva így kezdi egy másik oklevelét a nagy uralkodó: „Zylag-i kerületnek üdvözletet és kegyelmet...”

A megyerendezéskor Szilágy megye kialakulása, kikerekítése szükségessé tette, hogy az Egregy és Almás melléke is ide csatoltassék, s így ezen a részen a régi értelemben vett Magyarország benyúlik a már csak földrajzi területté lett Erdélybe. Mert a Szilágyság, noha földjének alakulásánál, s egyéb természeti állapotainál fogva inkább Erdélyhez számítható, államjogi tekintetben mind az 1538. évi váradi békekötés előtti időkben, mind az 1848. évi VI. törvénycikk erejénél fogva a tulajdonképpeni Magyarországhoz tartozott, bár e két időpont között, mint a legendás Partium egy darabja, hol Erdélyé, hol Magyarországé volt aszerint, amint az erdélyi fejedelmek, vagy a Habsburg királyok felé fordult a hadi szerencse.

Báró Wesselényi Miklós

A mi Tündérországunk Erdély - írja Szilágyság nagy fia Boér Miklós -, de ennek a Tündérországnak ragyogó előcsarnoka, a Magyar Alfölddel, az Érmellék által [...] összeforrasztott, s három hegyvonallal ékes koszorúképp körülövezett Szilágyság.

Dr. Petri Mórnak óriási vállalkozása, a Szilágy vármegye monographiája több mint száz éve jelent meg. A trianoni diktátum eredményeképpen a beköszöntött új világ az előbb említett ragyogó előcsarnok-ot, az Ady megénekelte Vén Szilágy-ot szétszabdalta, szétzilálta. Ez az ősi föld a magyar kultúréletnek annyi kiválóságot adott, hogy összeszámolni hirtelenjében nagyon nehéz feladat. A Szilágysomlyón született Báthori István a lengyel trónig jutott el, de megfeledkezhetünk-e a névsorból a Wesselényiekről, a világhírű nyelvész Gyarmathy Sámuelről, vagy Sámi Lászlóról, Kölcseyről, Bíró Lajos világutazóról, Ady Endréről...

Az 1918-as összeomlás Szilágy történelmének is egyik legszomorúbb korszakát hozta. Bukarest igen hamar felismerte e történelmi föld intézményeinek, egyházainak nemzetvédő és nemzetet fenntartó erőit és erejét, ezért napjainkig mindent elkövet, hogy Szilágyság e kultúrvárait porba döntse, nemzettudatát rombolja, történelmét kisajátítsa, saját szájaíze szerint átírja.

Ez utóbbira példa, amikor 1989 nyarán Zilahon végzett földmunkálatok során feltárt nagyobb kiterjedésű temető sírjaiban többek között egy ezüst gyűrűt és egy S végű ezüstkarikát is találtak. A sírok anyagát bemutató román szerző a leletek időbesorolását önkényesen a IX–X. század közé teszi, holott a leletek egyértelműen régebbiek. Ha IX. századiak, akkor származhatnak egy népvándorlás korabeli akármilyen népcsoporttól, de ha későbbiek, mondjuk a X. század utániak, akkor már egy megtelepedett népcsoporttól származnak, s mint ilyen itt csak a magyar jöhet számításba. A zilahi gyűrű pontos mása ugyanis a szabolcsi X-XII. századi magyar temetőből került elő. Az S végű hajkarikák is főleg magyar sírokban jelennek meg. A leletek vitathatatlanul egy korabeli magyar köznépi temetőhöz tartoznak, de azzal, hogy a román szerző azokat korábbra datálja, azt kívánja sugallni, hogy a leletek nem magyarok.

Mivel Petri Mór óriási munkájához hasonlítható és mérhető, nemzeti és történelmi tudat erősítését elősegítő tudományos összefoglaló munkák e legendás kultúrtáj ezerszáz éves magyar történelméről nem jelentek meg az elmúlt több mint száz évben, a szorongató történelmi helyzetben, a fenti tények és megállapítások arra indították e kötet szerzőjét, hogy több mint másfél évtizeden át anyagot gyűjtsön és kutatásokat végezzen e tájegység históriájához.

Az Örök Szilágy kötetben több mint ezer oldalon feltárul a Szilágyság politikatörténete, teljes művelődéstörténete az elbeszélő források, oklevelek, királyi rendeletek és konventi jelentések, levelek, adásvételi szerződések, jogszabályok, összeírások, emlékiratok, naplók, útirajzok, végrendeletek, művészeti és egyéb emlékek tükrében.

Az Örök Szilágy kötetben 50 térkép, több száz archív műemlék és műtárgy-felvétel, pecsét és címer-rajz, együtt véve másfél ezer illusztráció található. A tartalomjegyzék terjedelme: 17 oldal. A forrás-jegyzéké: 26 oldal. A kötet teljes terjedelme 1074 oldal.

Amint jeleztük, Bálint István János az ősz folyamán Svédországba látogat, bemutatja most megjelent könyvét, egyúttal előfizetéseket jegyez a kötet további példányainak kiadásához. Tekintettel arra, hogy a Szilágyság a történeti Magyarország és Erdély között fekszik, s mint ilyen, történelmén is átvonul az egész Magyarországnak, Erdélynek és a Partiumnak története, az Örök Szilágy c. kötet minden magyar érdeklődésére számíthat, függetlenül attól, ki hol született, s mikor jött el az óhazából. Elég megállni Erdély kapujában, a Meszes hágóján, hogy megállapítsuk, oly földön járunk, mely se nem Magyarország, se nem Erdély, hanem a kettő együtt, s itt felidézhetjük a Budáról menekülő Izabella királynét és a csecsemő János Zsigmondot elkísérő Fráter György alakját, az Erdélyi Fejedelemség megalapítóját. Kihasználva az alkalmat, hogy Bálint István János személyében nem csak az Örök Szilágy szerzője, hanem egy szakképzett teológus is érkezik miközénk, aki tanulmányait Kolozsváron és Budapesten végezte, majd az Országos Széchenyi Könyvtárban dolgozott, lehetőleg minden gyülekezetünkbe ellátogatunk vele, s a könyvbemutató mellett egyházi vonatkozású vagy más jellegű kérdésekről is elbeszélgetünk vele.

(Molnár-V. Pál)

Szilágysomlyó (18. század végi metszet)

László Ferenc

A KALOTADÁMOSI KORÁLKÖNYV (1838)

Az alábbiakban egy jelentős zenetörténeti forrást ismertetek. Édesanyám, özvegy László Dezsőné okleveles kántortanító. Évtizedeken át volt a kolozsvár-belvárosi református egyházközség kántora. A Gondviselés hosszú élettel ajándékozta meg, emlékezőképessége azonban az utóbbi esztendőkben kórosan megromlott. Nem tud már számot adni annak a birtokában levő zenetörténeti ereklyének a közelebbi eredetéről, amelyet bemutatok. Mivel a környék számos falusi egyházközsége számára képzett ki kántorokat, hihető, hogy valamelyik tanítványa ajándékozta meg vele. Ez azonban csak föltevés.

Kalotadámos (román nevén: Domosu) Bánffyhunyadtól mintegy 5 km-rel délre fekvő helység. Dámos nevű patakja a Sebes-Kőrösbe ömlik. Közigazgatásilag Kalotaszentkirály község faluja, református egyháza Jákótelke társegyházközségeként a Kalotaszegi Egyházmegye része. Méra (Mera), amelyről alább érintőlegesen lesz szó, Nádas-menti falu Kisbács községben. Néprajzi szempontból szintén kalotaszegi település, egyház-igazgatásilag azonban a Kolozsvári Egyházmegyéhez tartozik. A két falu közötti távolság mintegy 50 km kocsiúton.

A Kalotadámosi korálkönyv kis alakú, amolyan zsebbe való kéziratos könyvecske. Fél bőrkötésének alapanyaga márványmintás papírral bevont karton. A könyv 54 levele sárgásbarna, illetve halványzöld árnyalatú merített papír. Az alak kicsinysége miatt a vízjel csak töredékesen látható itt-ott, sajnos csak lapszéleken. Nem sikerült kielégítően „összeolvasnom". Az oldalak számozása egységes és valamivel halványabb a kézírások színénél. A szöveg nagy része barna tintaírás. Tamás Dániel színvonalas kézírása gyakorlott kezű, kiegyensúlyozott, határozott, fejlett szépérzékű írástudóra vall. Ha egyszemélyben a helyi iskola tanítója is volt, amit csaknem biztosra vehetünk, jó kézben lehettek idejében a dámosi iskolásgyermekek.

A kalotadámosi korálkönyv első gyűjtőcíme – Ujj Notájú Énekek az ujj Soltárból – könnyen értelmezhető. Az erdélyi református egyház 1833-as széki zsinata énekügyi bizottságot hozott létre s bízott meg egy új énekeskönyv kidolgozásával. Az 1777-es kolozsvári énekeskönyvet felváltó kiadványt 1837 decemberének utolsó napján zárták le, 1838-ban, Megújított énekeskönyv az erdélyi nagyfejedelemségbeli evangelico-reformata Anyaszentegyház használatára címmel hagyta el a nyomdát. Az utókor himnológusai egybehangzóan silánynak tartják. Akadt, aki szerint „éneklésünket tönkretette", más bírálója „éneklésünk mélypontját" látja benne. Ismereteim szerint hét kiadást ért meg. Seprődi János 1908-ban kelt énekeskönyve is, amely 1911-ben már harmadszor jelent meg, voltaképpen ennek a bővített kiadása, így az erdélyi reformátusság az 1923-as, Nagy Károly püspök előszavával, ma is használatos énekeskönyv elterjedéséig használta. Ezt „az 1837. (1838.) évi kolozsvári énekeskönyv"-et nevezi Tamás Dániel „az ujj Soltár"-nak. A kéziratos korálkönyv tükrözi az új énekeskönyv felosztását: (1) Invocatiók, dicséretek, (2) Temetési énekek, (3) Zsoltárok. Első 47 darabja nincs benne az 1777-esben. Ebből arra következtetünk, hogy a kalotadámosi kántornak azelőtt is volt korálkönyve, azt 1838 után is használta, s ezt a könyvecskét pótlásnak szánta.

A kalotadámosi korálkönyv kimagaslóan érdekes és értékes egyházzenetörténeti dokumentum, amennyiben egy olyan korszak református egyházzenei gyakorlatának megismeréséhez segít hozzá, amelyről igen keveset tudunk. Ismeretes, hogy a református egyház sokáig ellenezte az orgona istentiszteleti használatát. Kivételnek számított az olyan egyházközség, amely a katolikusoktól „örökölt" templomból nem dobta ki a hangszert. 1753-ban, Sepsiszentgyörgyön emeltek először orgonát magyar református templomban (valószínűleg szász hatásra). A zsinatok ezt eltévelyedésnek tartották.

„Fájlalva szemléljük a Háromszéki Kommunitásban, hogy az orgonával való éneklést a sepsiszentgyörgyi ekkla introducalván, más ekklésiákat is megigézett, és már mind a négy Traktusokban az orgonák szaporodni kezdettek" – mondta ki a bögözi zsinat 1761-ben, és az orgona további térhódítását gáncsoló (ha nem is kimondottan tiltó) intézkedések mellett afelől is rendelkezett, hogy a régi, hangszerjátékhoz nem értő kántorokat akkor se szabadjon állásukból elbocsátani, ha egyházközségük orgonát vásárol. Az orgona a rosszallás ellenére is terjedt – és egyes iskolamesterek is igyekeztek kezelését elsajátítani. 1800 és 1818 között mintegy 150 új orgonával gazdagodtak az erdélyi református gyülekezetek. Ebben az időszakban, 1813-ban jutott hangszerhez a kalotadámosi gyülekezet is.

Az orgonakíséretes gyülekezeti éneklés elterjedése csak 1848-ban vezetett el az első református korálkönyv kiadásához, mely az 1821-es születésű debreceni orgonista-kántor és főiskolai énektanár, Szotyori Nagy Károly munkája. Pesten nyomták, de a kolozsvári Megújított énekeskönyv dallamait tartalmazza négyszólamú kórus- illetve orgonaletétben. Szotyori Nagy Bécsben, Drezdában és Lipcsében képzett zenész volt, úttörő munkájában a magyar reformátusság amúgy felzárkózott az európai gyakorlat színvonalához. A kalotadámosi korálkönyv mindössze évtizeddel előzte meg, de – mint csak kétszólamú és a hangmagasságokat hangjegyek helyett betűkkel ész számokkal, a ritmust pedig egyáltalán nem jelölő orgonaletétek gyűjteménye – egy sokkal kezdetlegesebb egyházzenei és kottázási gyakorlatról tanúskodik. Ismereteim szerint az összmagyar reformátusság egyetlen kéziratos korálkönyve az első orgonakészítések és a legkorábbi korálkönyvkiadás között eltelt évtizedekből.

A lelet a dallamtörténészeket is érdekelheti. Szemünk láttára, fülünk hallatára! – jelennek meg itt azok a jellegzetes erdélyi hajlítások, amelyek bizony nem nemes hagyományunk, hanem hosszan tartó, folyamatos dallamromlás eredményei. Csomasz

Tóth Kálmán már 1950-ben megállapította, hogy ebben elsőként a Megújított énekeskönyv vétkes, amelynek ritmikája és prozódiája érthetetlen és természetellenes. Abban is sok a hajlítás, de Tamás Dánielnél annál is több van. Ráadásul teljesen eltekintett a ritmus jelzésétől. Amit viszont – micsoda paradoxon! – alighanem meg kell köszönnünk neki, mivel a Megújított énekeskönyv ritmikája olyan szörnyűséges, hogy annál a szótagoló parlando sem rosszabb. Református kántorok új nemzedékei kell hogy elfeledtessék gyülekezeteinkkel a zsinat, valamint Tamás Dániel és kántortársai meghonosította, dallam- és ritmusrontó hajlításokat.

A kalotadámosi korálkönyv írójáról mindössze egy életrajzi adatot tudunk biztosan: 1838-ban szolgálatban volt. (…) A könyv három nemzedéken át szolgálhatott, a 20. század elején is, amikorra persze az egyházzenei közgyakorlat rég meghaladta volt a színvonalát.

László Ferenc: A KALOTADÁMOSI KORÁLKÖNYV (1838) c. tanulmánya a Magyar Zene, XL. évf., 2002/2 számában jelent meg, melynek különnyomatát a szerző hét évvel később a következő ajánlással küldte meg: „Tóth Ildikónak: emlékeztető az óhazára, fölmenőire. Kvár, 2009. 03. 02. László Ferenctől”

Az egykor Mérán gyermekeskedő, Kolozsvárról elszármazott, és ma a svédországi Sölvesborgban élő Tóth Ildikó, egyházi közösségünk főjegyzője, a László Ferenc tanulmányában szereplő és a Kalotadámosi korálkönyvet összeállító néhai Tamás Dániel leszármazottja (egészen pontosan: ükunokája) értékes életrajzi adalékokkal egészítette ki a tanulmányt. Kiegészítését örömmel adjuk közre, azt sem hallgatva el, hogy az ugyanebben a lapszámunkban szereplő - egy göteborgi jótékonysági hangverseny kapcsán említett - Tamás Gábor közismert énekes Tóth Ildikónak unokatestvére, a néhai Tamás Dánielnek ugyancsak ükunokája. Következzen hát:

Tóth Ildikó

KALOTASZEGI TANÍTÓDINASZTIA

Anyai nagyapám, Tamás Gyula ereklyeként őrzött jegyzetfüzetét lapozgatom. Az immár kopott, feketeszínű, keményfedelű, amolyan mindenes-füzet első lapján ez áll:

„Tapasztalataim és megfigyeléseim az életből, főleg a helyi viszonyokat tekintve. Feljegyezve Méra, 1910. szeptember elsejétől. Tamás Gyula, igazgató-tanító”.

A füzetbe a lucernavetéstől a gyereknevelési elvekig mindenről írt, szerencsére néhány – sajnos eléggé szűkszavú – személyes vonatkozású feljegyzés is olvasható:

„Nagyapám Tamás Dániel született Nyárszón 1806-ban, iskolája elvégzése után előbb Ketesden, majd Dámoson volt kántortanító. Mérára jött 1844-ben. Felesége Szőllősi Teréz. Tamás Dániel meghalt 1889-ben. Élt 83 évet, Mérán szolgált 45 évet.

Apám: Ferencz, született 1840 szept. 28, Kalotadámoson, meghalt 1933. Febr. 23.-án. Kántortanító volt Szépkenyerű Szent Mártonban. Élt 83 évet. Anyám Szabó Julia volt.

Három gyermekük volt: Berta, Ida és Gyula.

Születtem 1876 jan. 18 Szépkenyerű Szent Mártonban.

Református kántortanító lettem Szilágybagoson 1897 szept. hóban. Mérába jöttem 1898 ápr. 10. Én.”

Tamás Dániel emléke gyerekkoromban (1943-50 között) még élt a faluban. Sírján mindig volt friss virág, volt tanítványainak dédunokái is szeretettel gondozták az „öreg tanító úr” sírját. Tamás Dániel 83 éves koráig, haláláig tanított, és hogy mindenki megelégedésére, arra bizonyíték, hogy a falu vezetői kijárták, tanítónak az unokáját alkalmazzák Mérába.

Tamás Gyula 1898-ban, 22 évesen került a református vallású Kalotaszeg Méra nevű falujába, és lett nagyapja, a Mérában 45 évet tanító és kántorizáló Tamás Dániel (ha nem is közvetlen) utódja. Határozott, szigorú, de igazságos embernek ismerték meg az emberek. Határozott, szigorú és igazságos tanítója volt diákjainak. A tanítás mellett diákjai nevelésére is figyelt. Iskolaigazgatóként kollegáinak sokszor elmondta megfigyeléseit, nevelési irányelvei ma is értékesek:

„A gyermeknek az önállóságra való törekvését nem kell a folyamatos fegyelmezéssel letörni. Különösen a fiúknál. Az önállóság nélküli határozatlan embert minden jövőmenő könnyen befolyásolja. S így határozott irtányt venni nem tud. Az akarat megszülemlése a viszonyok tanulmányozása, okos megfigyelése után következik be. Az okos ember a téves irányt felismerve könnyen változtat akaratán. Ez is az önállóság jele. Testileg és szellemileg gyenge tanulót osztályismétlésre útasítanék. A rossz tanuló amúgy is ismétel. A testi nevelésre kiváló gond fordítandó. Csak testileg erős szervezetű embertől lehet bármiféle munkában kitartást várni.”

Egy éve tanított már Mérában, mikor egy megyebálon megismerkedett az ördögkeresztúri uradalmi intéző és állatorvos idősebbik lányával, Sztojka Irmával. Egy évi udvarlás után megkérte a kezét, egy évi jegyesség után, 1901. február 12-én megtartották az esküvőt.

Kalotadámos: a templom keleti karzatja

Tamás Gábor énekes, a Magyar Kultúra ovagja a göteborgi jótékonysági koncerten (Jordáky Béla felvétele)

Tamás Gábor jótékonysági koncert Göteborgban

2009. március 21.- a tavasz első napja. A frölundai ifjúság házának nagyterme zsúfolásig megtelt! Tamás Gábort vártuk, és eljött a tavasz, na meg ő maga is!

Talán nem is kellene bemutatnom, de engedtessék meg, hogy egy pár sorban mégis megtegyem.

Tamás Gábor a 70-es években megteremtett erdélyi magyar könnyűzene ma is aktív képviselője. Ha a nevéhez csak annyi fűződne, hogy ő az erdélyi magyar lemezkiadás abszolút csúcstartója, vagy az, hogy a Kárpát-medencében alig van olyan magyar, aki ne ismerné a „Gyere velem a Hargitára" vagy az „Ó, Erdély, szép hazám" című dalait - ez is bőven elég volna. Ő nemcsak a Kívánságkosár című népszerű műsor kedvence, de a Duna Televízió szellemének emblematikus, határok felett mindenkit összekötő alakja is. Azt hiszem, nem először hangzik el az, hogy Tamás Gábor nem csak egy előadóművész, nem csak egy tenyerünkön dobogó magyar szív, hanem egy jelenség. E jelenség létrejöttéhez nem csupán egy különleges művészi és emberi kvalitásokkal megáldott személy volt szükséges, hanem az is, hogy az illető éppen magyarnak szülessen, és éppen akkor és ott, amikor és ahol Tamás Gábor megszületett.

Életpályája is összefoglalója egy erdélyi generáció, azon belül egy értelmiségi korosztály, s még szűkebbre fogva a kört, egy tehetséges, adni, alkotni, nemzetet szolgálni alkalmas ifjú nemzedék sorsának.

Immár három évtizede hagyta el szülőföldjét és új hazát talált Északon, Svédországban. Mikes Kelemennel szólva: úgy szereti Svédországot, hogy nem tudja felejteni Erdélyt. De nem is akarja! A szülőföld sem felejtette el őt!

Kétévente indul koncert-turnékra, Budapesttől Erdélyig, Stockholmtól New-Yorkig, és ezzel egy időben egy új lemezzel örvendezteti meg a magyar közönséget. A DUNA TV népszerű Kívánságkosár című műsorában – a nézők kérésére – szinte naponta láthatjuk őt, hallhatjuk csodálatos dalait.

És elgondolkodhat, aki még hajlamos erre, azon is, hogy íme, a könnyű máfaj mekkora fajsúlyt képes nyerni, ha a forrás ahonnan fakad, ilyen tiszta, és a cél melyet szolgál, ilyen szent. Akik a könnyű műfaj kedvelésén fanyalognak, csodát láthattak Tamás Gábor koncertjein szerte a világban, és most itt is, Göteborgban! A legegyszerűbb emberektől az értelmiségi elit legkiválóbbjaiig együtt tapsolt a közönség.

Több évtizedes sikeres pályafutása elismeréseként, no meg karitatív tevékenységéért – amellyel elsősorban az elszakított területeken árvaházakat, anyagi gondokkal küzdő színházakat, operákat segít – 2004-ben az anyaországbeli „Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma" a „MAGYAR KULTÚRA LOVAGJA" címmel tünteti ki, több magyar város közönsége pedig elismerése jeléül díszpolgárává választja.

göteborgi koncert teljes bevételét is felajánlotta a Svédországi Magyar Protestáns Egyháznak.

Dalai a megmaradási vágy és az együvé tartozás kifejezői. Így éreztük mi is itt Göteborgban, ahogy együtt érzett, dalolt, és ünnepelte a tavasz eljövetelét a közönség, a göteborgi és a környező helységekből jövő magyarok. Köszönet érte!

Jordáky Béla

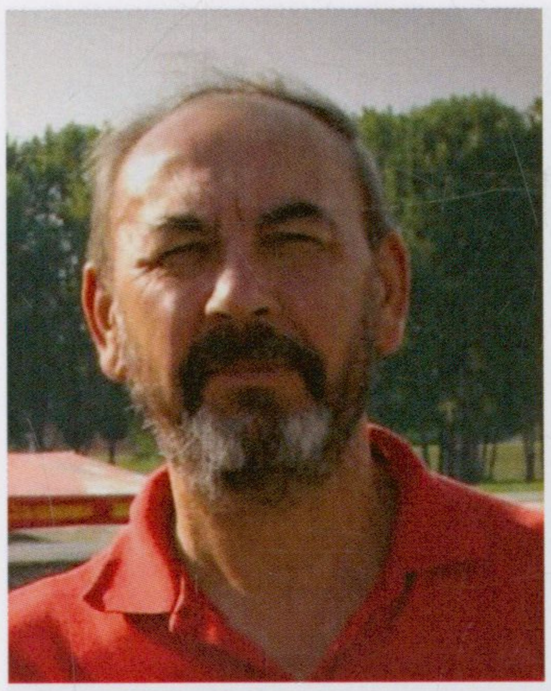

Miskolci Zoltán
1946–2008

1946. május 5-én született Kórógyon, egy kis horvátországi magyar faluban, Mihály és Zsófia ötödik gyermekeként. Általános iskolába szülőfalujában járt, ahol szenvedélyes futballista volt. A közgazdasági szakközépiskolát Eszéken végezte, majd felelős állást kapott: Kórógyon a falu jegyzője lett, s ebben a beosztásban 25 éven át sokat fáradozott a település érdekében, az iskola fejlesztéséért, vagy az utak építéséért. 1971-ben feleségül vette Gajnok Máriát, akivel boldog házasságban éltek. Két gyermekük született: Valéria (1972) és Anikó (1974). Márikával sok közös álmukat valósították meg: saját erőből házat építettek Kórógyon, azon a helyen, ahol Zoltán oly sok időt töltött gyerekként a nagyszüleinél. Büszkék voltak házukra, nem kevésbé nagy könyvtárukra, hiszen Zoltán számára minden másnál nagyobb értéket jelentettek a könyvek. A könyvek szeretetét lányaira is átörökítette, akik számára a szülők biztosították, hogy gondtalanul folytathassák tanulmányaikat. Valéria Budapesten, Anikó pedig Svédországban végzett egyetemet, amire Zoltán nagyon büszke volt. Az 1991-ben kezdődő délszláv háború a család életében nagy törést okozott, hiszen egyik napról a másikra el kellett hagyniuk otthonukat, a szülőfalut, a jó munkahelyet, a rokonokat és a barátokat. Zoltán 45 évesen Svédországban talált menedékre. Márika és Zoltán itt mindent elölről kezdtek: szép és barátságos új otthont alakítottak ki Halmstadban, új könyvtárat hoztak létre, és gondoskodtak lányaikról, később az unokákról is. Anikónak és vejének, Pistinek két gyereke született: Izabell (1996) és Dávid (1998). Büszke volt arra, hogy unokái tökéletesen beszélnek magyarul, ismerik a magyar dalokat, meséket. Egyébként is rendkívül fontos volt számára magyarságtudata, s büszke volt gyökereire. Szeretett nótázni és táncolni, Izabell unokájával sakkozni vagy meccset nézni, Dávid unokájával sütni-főzni, az élet dolgairól komolyan elbeszélgetni, vagy gyertyafényben, szépen terített asztalnál vacsorázni. Szeretett kertészkedni, horgászni, gombát szedni. Társaságkedvelő, vidám ember volt, nagyon szeretett beszélgetni egy pohár bor mellett. Sokrétű érdeklődését és tájékozottságát bárki megtapasztalhatta: politikáról, gazdaságról, történelemről, lakberendezésről, sportról vagy bármiről szívesen társalgott. Fontosnak tartotta a rokoni és baráti kapcsolatok ápolását, évente néhányszor meglátogatta Horvátországban élő testvéreit, Budapesten élő lányát. Otthon érezte magát a magyar fővárosban, felkereste könyvesboltjait, szívesen sétált körútjain. Szerette az életet, és még élni akart: tele volt tervekkel. Kórógyról jövet, december 6-án megállt Budapesten, meglátogatta lányát, s a repülőgép indulása előtt még egy belvárosi sétára indult az ünneplőbe öltözött belvárosban. Haza már nem ért, a halál váratlanul ragadta el őt. Temetésére 2008. december 29-én, Halmstadban került sor, ahol felesége, gyermekei, unokái álmodják majd tovább álmait, s váltják valóra terveit. Isten adjon neki örök nyugodalmat!

Gyenes László
1931–2009

1931. április 4-én született Budapesten. Négy éves volt, amikor elveszítette édesanyját, s öt éves, amikor apja újranősülésekor állami gondozásba került. Nehéz körülmények között cseperedett fel, s nagyon fiatalon vált felnőtt férfivá, aki megtanulta, mit jelent kitartóan, szorgalmasan dolgozni. Iskolai tanulmányainak befejezte után megszerezte a gépkocsivezetői jogosítványt és teherautósofőr lett egy Győr és Mosonmagyaróvár környéki gépállomáson. 25 éves volt, amikor 1956-ban politikai okokból elhagyta szülőházát és Svédországba került. Halmstadban telepedett le, s miután elsajátította a nyelvet, munkába állt a helyi vasgyárban, majd az Origo Hydraulik gyár munkása lett. Elérkezettnek látta az időt, hogy tovább képezze magát és Svédországban szakmát szerezzen. A világhírű svéd csapágy-gyár, a göteborgi SKF egy két és fél éves tanfolyamra küldte, melynek során megszerezte a gépbeállító és gépszerelő szakképesítést, majd ennek birtokában hamarosan az SKF halmstadi alegységénél helyezkedett el. Miután lehetővé vált, nyaranta hazautazott Magyarországra. Egy ilyen látogatása idején ismerkedett meg az Eger melletti Szomolyán született, akkor Tiszaújvároson lakó, két lányával és egy fiával özvegyen maradt Víg Máriával, akit 1978-ban feleségül vett. Immár volt családja, felesége és gyermekei, és az új hazában volt egy igazi otthona is. Munkáját nagyon szerette, és annyira megbecsülték, hogy 26 évig, nyugdíjazásáig egyazon munkahelyen szolgált mindenki megelégedésére. Munkahelyén rengeteg elismerésben és megbecsülésben részesült mind a gyár vezetősége, mind munkatársai részéről. Munkaszeretetét bizonyítja, hogy miután 1989-ben, kezdődő betegsége okán betegnyugdíjazták, ő félidőben mégis bejárt munkahelyére és dolgozott. Gyakran kijárt halászni a gyönyörű halmstadi tengerpartra, vagy sétálni a Halmstad-környéki erdőkbe, ahol szívesen hódolt egyik hobbyjának, a fényképezésnek. Szerette a klasszikus zenét, az operákat, és szabad idejében kikapcsolódott a szép, megnyugtató zene hallgatásában. Súlyos betegsége húsz éven át, egészen haláláig kísérte, s számos álmát és vágyát hiúsította meg. Kimondhatatlan szenvedéseken, számos műtéten esett át, kórházról kórházra járva. Kevésszer adatott meg neki, hogy idejét szerettei körében, békés otthonában tölthesse, s ennek ellenére optimizmusa mindvégig megmaradt. Felesége, két lánya és azok családtagjai kitartóan, hűségesen ápolták Lászlót, mellette voltak szenvedésében, és halála órájáig nem hagyták egyedül. 30 évnyi házasság után, 77 évesen, 2009. január 5-én hunyt el. Gyászolja: felesége, Marika, lányai, Marianna és Csilla, vejei, József és Mátyás, rajongásig szeretett unokái, Dániel, Melinda, Timmy és Jimmi, továbbá Magyarországon élő fia és annak családja, Marika két nővére, nászasszonya. Kegyelettel őrzik emlékét volt munkatársai, barátai, ismerősei. 2009. január 13-án Halmstadban kísértük utolsó útjára. Isten nyugosztalja, s adjon neki örök békességet!

küzdöttek egy saját otthon megteremtéséért. A második világháborúban Bálintot az orosz frontra küldték, ahonnan a II. magyar hadsereg doni megsemmisülése után 1944-ben sikerült hazaszöknie. Ez idő alatt Piroska első, 1940-ben született gyermekével – Ibivel – átélte a nehéz háborús időszakot és az oroszok bevonulását, Várad ostromát. Sokat bujkált több női társával együtt a garázdálkodó, kegyetlen bolsevikok elől. 1945-ben született meg második gyermekük – Mária. A háború utáni években Bálint postásként reggeltől estig dolgozott, hogy a családnak megteremtse az anyagi hátteret, Piroska pedig háziasszonyként mindent megtett, hogy a család a lehető legjobb körülmények között élhessen, és gyermekeik nevelésére és iskoláztatására igen nagy gonddal vigyázott. Miután unokái megszülettek, nagyon szerette őket és sokat vigyázott rájuk. Két lánya és azok családjainak svédországi letelepülése után, 1986-ban, szinte gondolkodás nélkül követték őket, hogy együtt lehessenek velük, maguk mögött hagyva egy élet munkáját, házukat, mindenüket. Växjöben telepedtek le, és vállalták azt a társadalmi elszigetelődést, amit a svéd nyelvtudás hiánya jelent az idősebb bevándorló korosztály számára. Nem tudott soha igazán beilleszkedni az új országba, annak társadalmába, az új otthonba; élete végéig az otthoni almafákról, a váradi szőlőkről álmodott. Rajongott a virágokért, beszélgetett velük, dédelgette őket. Férjének, Bálintnak 2005. március 1-én bekövetkezett halála után csupán az vigasztalta, hogy gyermekei közelében élhetett. Mindig mindennel meg voltak elégedve, soha nem panaszkodtak. Családtagjai, ismerősei körében 2009. január 16-án búcsúztunk tőle Växjöben, s helyeztük férje mellé örök nyugalomra.

Czirják (Bíró) Piroska
1923–2009

Bíró Piroska a partiumi, erdélyi Nagyváradon született, 1923. március 8-án. Szülei gazdálkodással, főleg gyümölcs- és virágtermesztéssel foglalkoztak. Fiatal korában sokat kellet segítenie az otthoni munkákban, így az általános iskola elvégzése után nem tudott tovább tanulni, pedig nagyon szeretett volna. 1939-ben örök hűséget esküdött Czirják Bálintnak, akinek hűséges társa maradt egészen a Bálint haláláig, és akivel sokat

Görög Zsuzsanna
1913–2009

96 éves korában, a dél-svédországi Bromöllában elhunyt néhai Doriánné, Görög Zsuzsanna, aki 1913-ban, Kolozsváron született. Ott nevelkedett, ott tanult, élt és dolgozott nyugdíjazásáig, s amikor özvegyen maradt, átköltözött Svédországban élő fiához. Hamvait 2009. február 27-én helyeztük örök nyugalomra Bromöllában, az Ivetofta temető kolumbáriumában. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott!

Soós Zoltán
1965–2009

1965. augusztus 23-án, Székelyudvarhelyen született, Soós Rozália és Soós László második gyermekeként. Bátyjával, Lászlóval együtt gyermekkorát szülővárosában töltötte, iskoláit is ott végezte, s tanárai példamutató, szorgalmas tanulóként ismerték és elismeréssel szóltak róla. Bár kedvenc tantárgyai a történelem és földrajz voltak, az irodalomban is otthonosan mozgott. Már korán bekapcsolódott a székely kisváros kulturális életébe: talán a legfiatalabb tagja volt a székelyudvarhelyi Népszínháznak. Nagy sikerrel alakította a Pál utcai fiúkban Nemecsek Ernő szerepét, s a városban ezért sokan a kis Nemecsek-ként ismerték. Még gimnazista volt, amikor 16 évesen édesapját elveszítette, s a Soós fiúk fiatalon tapasztalták meg, mit jelent egy család sorsát együtt viselni. Egy ideig felelősségtudattal és nagy odaadással vállalta el a fenyőkúti középiskolások oktatását: a történelmet tanította nekik. Az érettségi után eleget tett a sorkatonai szolgálatnak, majd feleségül vette Nagy Erzsébetet, s hogy családjának anyagi biztonságot is adjon, egy udvarhelyi gyárban vállalt munkát. 22 éves volt, amikor 1987-ben feleségével együtt Svédországba érkezett. Kiváló nyelvérzékének és szorgalmának köszönhetően a svéd nyelvet gyorsan elsajátította, s képességeire a Vittsjö-i menekülttáborban hamarosan felfigyeltek. Rövid idő múlva a markarydi bevándorlási hivatal tolmácsként alkalmazta, s ebben a munkakörben bizonyította is, hogy új hazájának hasznos állampolgára lett. Beosztása lehetővé tette számára, hogy emberséges hozzáállásával és segítőkészségével honfitársainak és sorstársainak támasza legyen. Termékeny évek következtek Zoltán és Erzsébet életében: 1988-ban megszületett Róbert fiuk, majd 1993-ban második gyermekük: Attila-Rickárd is. Teljes munkaidős beosztása és a gyermeknevelés mellett Zoltán arra is talált időt, hogy egyetemi továbbképzésben vegyen részt, s ezzel újabb pontokat és újabb ismereteket szerezzen. Talán a gyermekkortól már megszeretett földrajznak is köszönhetően, egyre többet szeretett volna megismerni a nagyvilágból: szinte egyik napról a másikra pályát változtatott, és egy társával együtt utazási irodát alapított. 1994 végén kis családjával együtt Ljungby-be költözött, mivel akkor már édesanyja is, bátyja is ott laktak, s ezáltal a nagycsalád ismét egyazon városban élhetett. Itt már teljes szélességében kibontakoztathatta tehetségét és szervezői képességeit. Különböző színjátszó csoportok mellett olyan kiemelkedő személyiségeket látott vendégül, mint Sas József, Koós János, Nagy Bandó András és Nathália, Gálvölgyi János, Kovács Kati, vagy Koncz Zsuzsa művészeket. A 90-es évek közepétől saját utazási irodát nyitott "Transylvanien Resor" néven és szülőföldjére összpontosított. Fő célja lett, hogy hidat építsen Svédország és Erdély között, hogy bemutassa Erdély természeti kincseit, szépségeit a svédeknek. Az ő közbenjárására külföldi gépek fogadására is megnyílt a marosvásárhelyi repülőtér, s ezáltal megkönnyítette mindannyiunk hazarepülését. Elért sikerei között talán ez volt a legnagyobb. Tiszta szívből, odaadással és szeretettel végezte munkáját, s ugyanezt a ragaszkodást kapta vissza utasaitól. Utolsó hónapjait súlyos betegségben, de a reményt és humorérzékét megtartva bátran viselte. 2009. március 13-án visszaadta lelkét Teremtőjének. Csodálatra méltó lelki ereje és bátorítása segített szeretteinek átvészelni ezt a nehéz időszakot, és feleségének, Zsókának segített átadni az utazási irodát az ő kívánsága szerint. A hit, remény és szeretet vezérelte életét, sosem adva fel a reményt. Pótolhatalan veszteség mindannyiunk számára. Túl korán távozott! Fájó szívvel őrizzük emlékét! Drága testvérünktől 2009. március 25-én búcsúztunk a ljungbyi nagytemplomban, majd átkísérve az Annelund-temetőbe, örök nyugalomra helyeztük. Legyen pihenése csendes, emléke áldott!

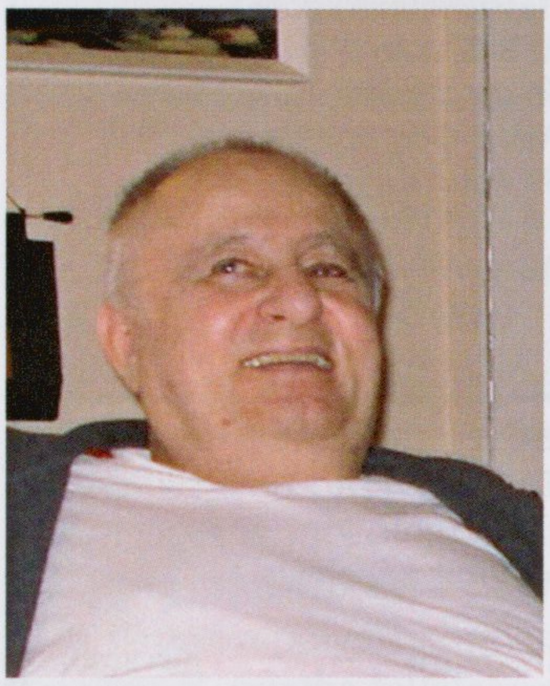

Asszonyi István
1939–2009

Egy magyar református lelkész-család első gyermekeként, 1939. szeptember 22-én született Forgolányban, a nagyszőlősi járásban, Kárpátalján. Testvérei: László (1941), Zsolt (1943), aki 3 éves korában torokgyíkban meghalt, aztán András (1947) és Erzsébet (1948). Ötéves volt, amikor „fekete december, fekete égbolt, fekete karácsony borult Kárpátaljára, amikor a szovjet kommunizmus úgy borította be e tájat, mint az alvadt, fekete vér a harcmezőt" – fogalmaz egy kortárs író. Tíz éves sem volt, amikor édesapját koholt vádak alapján más lelkésztársaival együtt börtönbe vetik. Az ő életét is kezében tartó hatalmas és kegyelmes Isten volt az, aki Asszonyi Istvánt végigvezette gyermekkorán, ifjúkorán át, s ő volt az, aki élete társául, feleségül adta neki előbb Anne-t, majd Valériát. Házasságukból született meg 1962-ben lányuk, Emőke, majd 1973-ban fiuk, Imre, s őt követte az 1986-ban született Zoltán. Ezt követően Isten kemény próbára tette Asszonyi Istvánt, amikor 1993-ban elhunyt Édesapja, majd elhunyt Valéria is, ő pedig egyedül maradt kiskorú gyermekével, Zolikával. Tångagärdén egy önképzőköri tábor alkalmával ismertük meg őt. Hitte, hogy Isten ad mellé egy segítőtársat, hozzá illőt. Így adta neki Isten élete társául Merikét, ezt a bájos, ugyancsak mély istenhívő, komoly asszonyt, aki Istvánnak felesége, Zolikának édesanyja lett. 1998-ban egy Kárpátalján rendezett egyházi konferencia keretében ellátogattunk a Vereckei hágóra. Néhány rövid és boldog év után súlyosbodó cukorbaja megfosztotta látásától. Hitét ez a hatalmas próbatétel sem tudta megingatni. Egyre közelebb érezte magához az Istent. Elmondta, hogy szeretne már az örök hazába menni. Múlt év őszén, kórházi ágyán, kívánságára elénekeltük a sóllyedő Titanicon egykor elhangzott éneket: Hadd menjek, Istenem, mindig feléd... Az utolsó versszakot már könnyek között énekelte: „Csillagvilágokat elhagyva már, / elfáradt lelkem is hazatalál. / Hozzád ha eljutok, lábadhoz roskadok: / ottan megnyughatok örökre én!" Idén lett volna 70 éves, és teste is, lelke is megfáradt. Hisszük: drága Istvánunk elfáradt lelke is hazatalált, hol Urának lábai elé roskadva, megnyughat, örökre ő. Március 13-án Tallinnban, Észtországban, észt lelkész szolgálatával abban a sírkertben helyezték örök nyugalomra, hol az előtte eltávozott édesapja, idősebb Asszonyi István, édesanyja, Kőrös Lenke, valamint testvére, András pihennek. Isten adjon neki örök nyugodalmat, örök békességet!

Cseh Katalin

ISTENHEZ

Megáldottál alázattal
és nem megalázkodással,
emberségem meghagytad,
de tele gyarlósággal.

Látásom tőlem elvetted,
magadnál felejtetted,
világtalanná tettél,
a fény elől elrejtettél.
Szemeim betört ablakok,
ilyenek mind a vakok,
tapogatózva járnak,
hiányban áznak-fáznak.

Add, hogy túl a fogyatékon,
túl minden esendőségen,
én is önmagam lehessek,
vágyakat feléd eregessek,
hozzád, én Uram Istenem...

Nagy (Flájsz) Magda
1943–2009

1943. február 21-én született Szlovéniában, Ljubljanától keletre, a Krmelj községhez tartozó Gabrijele faluban. A kis Magda alig három hónapos volt, amikor édesapja elesett a háborúban, s mivel édesanyja igen távol kapott csak munkát, a kislányt az egyik nagynénje nevelte, tíz éves koráig. Ezután a másik nagynénjéhez került, az osztrák határhoz közeli Dvorska Vas-ra, ahol nehéz sors jutott neki osztályrészül: a nagynéni kocsmájában mindenféle munkára befogták, s közben iskolába is kellett járnia. Ljubljanába került, ahol kereskedőinasnak tanult egy nagyáruházban. Tizennyolc évesen elhatározta, hogy otthagyja szülőföldjét, ezért felvette a kapcsolatot külföldön élő unokatestvérével, akinek segítségével 1961-ben illegálisan átlépte a szlovén határt, Ausztria fele. Itt ismerkedett meg leendő férjével, Nagy Jakabbal, akivel 1961 júliusában, Traiskirchenben házasságra lépett. Két hónappal később az ifjú pár már Svédországban volt, ahol együtt egy új életet kezdtek. Házasságukból 1962-ben egy fiúgyermek született. Mindkettőjüknek sikerült munkát kapni, s mondhatni, igen jól feltalálták magukat. Fiuk házasságából két unoka született: Luis és Tóbiás. 43 évnyi munka után, 65 évesen, 2008-ban Magdi nyugdíjba került, de ezzel egyidőben sajnos egészségi állapota is rosszabbra fordult. Komoly szívműtéten esett át, mely bár sikerült, hét hónapra rá mégis szövődmények léptek fel, amelyek váratlan halálát okozták. Helsingborgban, katolikus szertartás szerint helyezték örök nyugalomra. Béke vele!

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2009 JÚLIUSTÓL DECEMBERIG

Figyelem! Az itt közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

JÚLIUS

A nyári szünidő (július-augusztus) idején a rendszeres istentiszteleti szolgálatok szünetelnek. Rendkívüli helyzetben a lelkész a 070-602 29 68-as mobil-telefonon elérhető.

AUGUSZTUS

06-16.	*TÅNGAGÄRDE*	*Anyanyelvi tábor*
27-30.	*HANNOVER*	*Protestáns Szövetség Konferenciája*

SZEPTEMBER

04-06.		*TÅNGAGÄRDE*	*SOMIT őszi tábora*	
05	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
06	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
11	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
12	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
19	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
20	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
26	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
27	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	

OKTÓBER

03	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
04	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
09	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
10	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
11	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
17	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
18	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
25	*11:00*	*GÖTEBORG*	*Kristinae kyrkan (német templom)*	

Nemzetközi ökumenikus istentisztelet az ENSZ napja alkalmából.

NOVEMBER

07	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
08	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka
13	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan
14	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan
15	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
28	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
29	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.

DECEMBER

02	12:00	STRÄNGNÄS	Mártírok kápolnája	
05	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
06	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
11	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
12	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
19	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
20	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora
26	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora

A TEMPLOMOK CÍMEI

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergkyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	Torpaplan
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

Behringer Conrad, aki 2009. február 8-án Växjöben született, Behringer-László (szül. László) Rita (1978. szeptember 3. Csíkszereda, rkat.) és Behringer Tibor (1978. július 12. Budapest, rkat.) gyermeke, 2009. május 16-án Växjöben a Johannesgården templomban a keresztség szentségében részesült. Keresztszülők: Koós (szül. Forné) Paula (1974. november 10. Montevideo, Uruguai, rkat.) és Koós Róbert (1970. febr. 9. Szilágycseh, Erdély, református). Keresztelő lelkész: Molnár-Veress Pál

ŐRSÉGVÁLTÁS *(Folytatás a 2. oldalról.)*

Jordáky Béla 1999 novemberében, Egyházi Közösségünk életének talán legnehezebb időszakában vette át a főfelügyelői tisztséget. Akkor még a „lenni, vagy nem lenni" egyszerűségével vetődött fel megmaradásunk vagy felszámoltatásunk kérdése. Vitathatatlan, hogy akkori helyzetünkben Dr. Harmati Béla püspöknek a svéd érseknél tett látogatása és pozitív fogadtatása látszott hosszabb távra is megoldani egzisztenciális kérdéseink legsúlyosabbikát: anyagi biztonságunk kérdését. 2000-ben még nagy reménységgel tekintettünk hazafelé is, hiszen a polgári kormány irányításával az ország kimondottan jó irányba mozdult el, mintha fellélegzett volna nemcsak a magyar társadalom, de a leszakított nemzetrészek majd mindegyike is. Viszont épp ebben az időben mutatkoztak meg bizonyos baljós jelek: a Parlament két MDF-es képviselő javaslatára megszavazta a Magyarok Világszövetsége költségvetési támogatásának száz százalékos eltörlését. Ennek mintegy következményeként az MVSZ nyugati országos tanácsai különutas megoldást választottak, kétszeresen ellehetetlenítve az MVSZ létét. Nos, éppen ebben a helyzetben – kimondottan elvi, erkölcsi megfontolásból – Jordáky Béla javaslatára Egyházi Közösségünk egészét testületileg beléptettük az MVSZ tagjainak sorába, legmesszebbmenőbb szolidaritásunkról biztosítva a világ legnagyobb magyar érdekképviseleti szervezetét. Ez a döntésünk bizonyos személyek és körök részéről máig érezhetően nemtetszést, sőt, ellenséges magatartást váltott ki. Köszönet Jordáky Bélának, hogy ebben a kérdésben elvi-erkölcsi alapállásától egy iottányit sem távolodott el.

Az átalakulás és újraalapozás egyáltalán nem könnyű éveiben Egyházi Közösségünk anyagi bázisának legkövetkezetesebb őre országos pénztárosunk, Pap Iván volt. Szigorúságának köszönhetően a pénzügyi fegyelem soha meg nem ingott. Annak ellenére, hogy külső okok miatt ezidőben a svéd egyházi és állami támogatás a korábbiaknak a felére csökkent, Pap Ivánnak köszönhetően stabil háttérrel indulhatunk neki a jövőnek. Köszönjük hát még egyszer a Jordáky Béla - Pap Iván páros kitartó és hűséges munkáját, kérve őket, hogy maradjanak velünk, s lehetőségük szerint támogassák továbbra is Istennek eme északi végekre vetődött kicsiny magyar nyáját!

Új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nr per år)

Nr. 1-2, årgång XVII. évfolyam 1-2. szám
Maj 2009 május

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S–151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46–(0)8–550 160 66

E-mail: ujkeve@keve.se
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda (Tryckeri): KGM Datadistribution AB
Göran Lönndahl, VD Tel: +46 8 726 56 01
e-mail:goran@kgm.se http://www.kgm.se

Példányszám (Upplaga)
1 000

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak a lapot ingyen küldjük. Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük, tájékoztatásért forduljanak **Tiglezán József** országos pénztárosunkhoz:
182 30 DANDERYD, Mörbylund 13, 1 tr
Telefon és fax: 08–655 89 58

Egyházi Közösségünk
Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Plusgiro 602047–3

Tångagärde Gyülekezeti Otthon Alapítvány
Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård
Plusgiro 25534–9

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn / Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372–740 54 55 Mobil: +372–506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki / Turku
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–409607559

Posttidning
ÚJ KÉVE B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 151 64 SÖDERTÄLJE Granövägen 126

Br. Wesselényi Miklós szobra Zilahon
(Fadrusz János alkotása, 1902.)